

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ С.І. Сидоренко
« _____ » _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР

**ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
(ПЕРЕКЛАД ВКЛЮЧНО), ПЕРША – АНГЛІЙСЬКА»**

**Тема: *ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ПУРИФІКАЦІЯ ТВОРІВ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА МАТЕРІАЛІ
ТВОРІВ «МАНДРИ ГУЛЛІВЕРА» ДЖОНАТАНА СВІФТА ТА «РОБІНЗОНА КРУЗО»
ДАНИЕЛЯ ДЕФО ТА ЇХ ПЕРЕКЛАДІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ)***

**Виконавець: студентка групи ФЛ-601«М» МИНКА КАТЕРИНА
БОРИСІВНА**

Керівник: канд. філол. наук, доцент СТРУК ІРИНА ВАСИЛІВНА

Нормоконтролер: _____ (Кондратенко Юлія Вікторівна)

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій

Кафедра англійської філології і перекладу

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

С.І Сидоренко

« _____ » _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломної роботи

Мишки Катерина Борисівна

(прізвище, ім'я, по батькові випускника в родовому відмінку)

1. Тема дипломної роботи: Терминологічна пурифікація творів дитячої літератури
на матеріалі творів Мандри Тумівера "Ран Свідога та "Робінзон Крузо" Р. Дод
та їх перекладів українською мовою.
затверджена наказом ректора від « _____ » _____ 2021 р. № _____

2. Термін виконання роботи: з 11. 10. 2021 по 28. 11. 2021

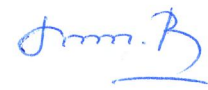
3. Вихідні дані роботи: загальний обсяг роботи становить 87 сторінок
+ додатки, з них 79 сторінок основна текст; список вико-
ристання джерел налічує 89 позицій, з них 59 - науковий праці,
6 - джерела матеріалу дослідження, 17 - довідкова літера-
тура.

4. Зміст роботи: У роботі розкрито значення поняття "пурифікація"
розглянуто основні категорії його застосування та способи
відтворення у перекладі. З метою цього був проведений
порівняльно-перекладацький аналіз творів "Мандри Ту-
мівера" та "Робінзон Крузо" мовою оригіналу та у перек-
ладі.

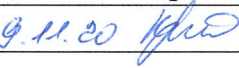

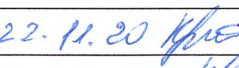

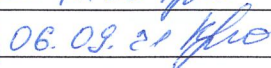
5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу:

Додаток А, що демонструє функційні категорії застосування
пурифікації; Додаток Б, що містить способи відтворення категорій
"табу" за Т. Айтматовою та у Додатку В за Т. Кіндбергом; Додаток Д -
демонструє результати порівняльно-перекладацького аналізу
застосування пурифікації. Додаток Е - відображає класифікацію
аналізу категорій застосування пурифікації та Додаток Є ілю-
струє загальні тенденції відтворення категорій табу.

6. Календарний план-графік

№ з/п	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1	Підготувати та узгодити розширений план-конспект дипломної роботи.	до 18.10	
2	Підготувати чорновий варіант роботи	до 18.11	
3	Урахувати рекомендації наукового керівника, опрацювати та внести результати додаткових досліджень, що проводилися під час переддипломної практики, підготувати чистовий варіант роботи.	до 26.11	
4	Оформити чистовий варіант роботи та подати його науковому керівникові для підготовки відгуку та організації рецензування.	до 05.12	
5	Подати роботу до комісії з попереднього захисту дипломних робіт.	до 10.12	
6	Подати остаточний варіант роботи в справі, а також повний пакет супровідних документів на випускову кафедру.	за тиждень до початку роботи ЕК	

7. Консультація з окремого(мих) розділу(ів):

Назва розділу	Консультант (посада, ПІБ)	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Перекладацька адаптація творів дитячої літератури.	Струк І.В. доцент	9.11.20	9.11.20
Методологічні засади перекладознавчого відтворення пурифікації	Струк І.В. доцент	22.02.21	22.11.20
Відтворення категорії "табу" у перекладі дитячої літератури	Струк І.В. доцент	06.09.21	06.09.21

8. Дата видачі завдання: « _____ » _____ 2021 р.

Керівник дипломної роботи

(підпис керівника)

І.В. Струк
(П.І.Б.)

Завдання прийняв до виконання

(підпис випускника)

Мисика К.Б.
(П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота «ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ПУРИФІКАЦІЯ ТВОРІВ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ «МАНДРИ ГУЛЛІВЕРА» ДЖОНАТАНА СВІФТА ТА «РОБІНЗОНА КРУЗО» ДАНІЕЛЯ ДЕФО ТА ЇХ ПЕРЕКЛАДІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ)»: 98 с., 3 рисунка, 1 таблицю, 1 діаграму, 1 згрупований список, 82 літературних джерела.

Об'єкт дослідження: перекладацька пурифікація, проаналізована на прикладі перекладу творів Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера» та Д. Дефо «Робінзон Крузо».

Мета роботи: полягає у виявленні та проведенні порівняльно-перекладознавчого аналізу творів оригіналу та адаптованих варіантів перекладу творів Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера» та Д. Дефо «Робінзон Крузо», в межах застосування явища пурифікації.

Методи дослідження: використані у роботі, головним чином, відображають повноцінний, структурний аналіз означеного об'єкту та предмету нашої наукової роботи. За основу, нами було обрано такі загальнонаукові методи: індукції та дедукції, аналізу та синтезу (на етапах огляду теоретичної основи досліджуваного явища, з метою окреслення його визначення та функціонального значення); порівняльно-перекладознавчий аналіз (під час аналізу тексту оригіналу та перекладу). Також, зазначені загальнонаукові методи були доповнені використанням класифікаційного та типологічного аналізів (використаних для систематизації отриманих результатів дослідження). Серед лінгвістичних методів, ми використовували компонентний метод (для представлення кількісного співвідношення способів відтворення категорії «табу», кожного окремо матеріалу дослідження). Серед провідних методів роботи можемо виокремити зазначений порівняльно-перекладацький аналіз, що ми використовували у комплексі з методом суцільної вибірки (обраного з метою знаходження необхідних для проведення перекладацького аналізу, фрагментів застосування пурифікації).

Результати магістерської роботи рекомендується використовувати для проведення перекладознавчого дослідження застосування пурифікації та способів її відтворення у перекладі науковцями, у процесі аналізу способів перекладу дитячої літератури в цілому.

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА, ПУРИФІКАЦІЯ, КАТЕГОРІЯ ТАБУ, ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ, ВИЛУЧЕННЯ, ОПУЩЕННЯ, ПЕРЕФРАЗУВАННЯ.

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Перекладацька адаптація творів дитячої літератури.....	6
1.1. Поняття перекладацької пурифікації у перекладі.....	6
1.2. Функціональне значення перекладацької пурифікації.....	8
1.3. Особливості перекладу дитячої літератури.....	11
Розділ 2. Методологічні засади перекладознавчого відтворення пурифікації...18	
2.1. Етапи та методи перекладознавчого дослідження.....	18
2.2. Методика аналізу пурифікації у творах «Мандрі Гуллівера» Дж. Свіфта та «Робінзона Крузо» В. Дефо, та їх перекладів українською мовою.....	20
Розділ 3. Відтворення категорії «табу» у перекладі дитячої літератури.....	33
3.1.1. Критерії застосування пурифікації у творі Дж. Свіфта «Мандрі Гуллівера».....	33
3.1.2. Пурифікація при перекладі твору Д. Дефо «Робінзон Крузо».....	47
3.2. Вплив пурифікації на повноцінність сприймання читачами художньої літератури.....	62
Висновки	79
Список використаних джерел	84
Додатки	91
Додаток А.....	92
Додаток Б.....	93
Додаток В.....	94
Додаток Д.....	95
Додаток Е.....	96
Додаток Є.....	97

Вступ

На сучасному етапі розвитку перекладознавства, досі постає питання способів перекладу тих чи інших мовних явищ. В нашому випадку, це стосується застосування пурифікації, як форми адаптації та виду цензури. Переклад дитячої літератури – складний процес, що передбачає докладання значних зусиль перекладача та застосування унікального авторського підходу. Оскільки особливість цього жанру літератури полягає у дитячій цільовій аудиторії. У зв'язку з цим, за об'єктивних причин, існує низка чинників, що визначають межі «прийняттого», серед яких виділяють культурологічні, релігійні та етичні цінності кожної країни окремо.

Головним чином, це стосується текстів подвійної комунікативної адресації, які перекладають з метою популяризації дитячої літератури, яка станом на сьогоднішній день перебуває не на найвищому рівні. У таких випадках вихідний текст зазнає значних змін, а зміст частково або повністю видозмінюється в межах застосування стратегій адаптивного перекладу.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю дослідження категорій застосування пурифікації та способів її відтворення. Своєчасність подібного дослідження пов'язана з браком наукових робіт пов'язаних з перекладом дитячої літератури українською мовою.

Мета виконання курсової роботи полягає у виявленні та проведенні порівняльно-перекладознавчого аналізу творів оригіналу та адаптованих варіантів перекладу творів Дж. Свіфта «Мандрі Гуллівера» та Д. Дефо «Робінзон Крузо», в межах застосування явища пурифікації.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1. Розкрити поняття «пурифікація» у перекладі дитячої літератури.
2. Розглянути функціональні аспекти застосування пурифікації у перекладі.
3. Визначити основні способи перекладу творів дитячої літератури в межах пурифікації.

4. Проаналізувати шляхи відтворення тексту оригіналу Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера» українською мовою із застосуванням пурифікації.
5. Проаналізувати шляхи відтворення тексту оригіналу Д. Дефо «Робінзон Крузо» українською мовою із застосуванням пурифікації.
6. Проаналізувати сучасний вплив пурифікації на повноцінність сприймання читачами художньої літератури

Об'єктом дослідження обрано перекладацьку пурифікацію, проаналізовану на прикладі перекладу творів Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера» та Д. Дефо «Робінзон Крузо».

Предмет дослідження полягає в особливостях застосування перекладацької пурифікації в межах перекладу дитячої літератури.

Матеріалом дослідження є твори Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера» в адаптованому варіанті Г. Фурс, та Д. Дефо «Робінзон Крузо» у перекладі А. Клімової.

Методи дослідження використані у роботі, головним чином, відображають повноцінний, структурний аналіз означеного об'єкту та предмету нашої наукової роботи. За основу, нами було обрано такі загальнонаукові методи: *індукції* та *дедукції*, *аналізу* та *синтезу* (на етапах огляду теоретичної основи досліджуваного явища, з метою окреслення його визначення та функціонального значення); *порівняльно-перекладознавчий аналіз* (під час аналізу тексту оригіналу та перекладу). Також, зазначені загальнонаукові методи були доповнені використанням *класифікаційного* та *типологічного аналізів* (використаних для систематизації отриманих результатів дослідження). Серед лінгвістичних методів, ми використовували *компонентний метод* (для представлення кількісного співвідношення способів відтворення категорії «табу», кожного окремо матеріалу дослідження). Серед провідних методів роботи можемо виокремити зазначений *порівняльно-перекладацький аналіз*, що ми використовували у комплексі з методом *суцільної вибірки* (обраного з метою знаходження необхідних для проведення перекладацького аналізу, фрагментів застосування пурифікації).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в систематизації категорій застосування пурифікації у творах перекладу дитячої з англійської на українську мови.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання результатів проведеного перекладозначого дослідження застосування пурифікації та способів її відтворення у перекладі науковцями, у процесі аналізу способів перекладу дитячої літератури в цілому.

Апробація результатів дослідження. Результати роботи оприлюднені в 2-х наукових конференціях: всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Перекладацькі інновації» (Суми, 19-20 березня 2021 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Філологічні науки в системі сучасного гуманітарного знання XXI століття» (Одеса, 25-26 грудня 2020 року).

Публікації. Минка К.Б. Перекладацька пурифікація творів дитячої літератури. *Філологічні науки в системі сучасного гуманітарного знання XXI століття*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 25-26 грудня 2020 року) Одеса, 2020. С. 101-103; Минка К.Б. Purification in children's literature translation (Based on "Gulliver's travels" by J. Swift). *Перекладацькі студії: традиційні та інноваційні підходи до машинного перекладу*: матеріали всесвіт. студ. наук.-практ. конф. (Суми, 19-20 березня 2021 року) Суми, 2021. С. 137-139.

Обсяг та структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та 5 додатків. Загальний обсяг роботи становить 87 сторінки + додатки, з них 79 сторінок – основного тексту. Список використаних джерел налічує 82 позицій, з них 59 – наукові праці, 6 – джерела матеріалу дослідження, 17 – довідкова література. Додаток А вміщує зображення «воронка». Додаток Б демонструє радіально циклічне зображення. Додаток В розміщує зображення «шестерні». Додаток Д містить таблицю. Додаток Е розміщує діаграму. Додаток Є містить згрупований список.

РОЗДІЛ 1

Перекладацька адаптація творів дитячої літератури

1.1. Поняття перекладацької пурифікації у перекладі

Переклад дитячої літератури є складним процесом, який головним чином передбачає застосування певних перекладацьких маніпуляцій з метою адекватної передачі змісту оригіналу, що ускладнюється особливостями дитячої цільової аудиторії. Проблематика перекладу цього літературного спрямування полягає головним чином у віковій категорії читачів, що в свою чергу підпорядковує низку інших чинників впливу, зокрема, впливу цензури. У перекладознавстві, на позначення такого підходу у перекладі дитячої літератури використовують термін – «пурифікація». Для детального аналізу цього явища, а згодом категорій його застосування у перекладі, пропонуємо, окреслити визначення запропонованого терміну.

Аналізуючи пурифікацію у його семантичному значенні, відповідно до англійського термінологічного словника, слово “purification” – означає «процес видалення шкідливих речовин», або у релігійному значенні «процес духовного очищення», та перекладається відповідно як «очищення» та «обряд очищення» [48]. З історичного аспекту аналізу, відомо, що перші теоретичні відомості стосовно цього явища виявлені ще в XVII столітті в межах французької мови [14]. Слово «пуризм», як вважають, походить від французького терміна “purism”, утвореного від латинського слова “purus” у значенні – чистий [21]. На той час це поняття розуміли як «очищення мови від слів застарілих, низьких» [21]. У ширшому значенні, сприймали як напрямок літературної мовної політики, що позначалася терміном «мовний пуризм», «лінгвістичний протекціонізм» або «чистомовство» [21]. Ще з давніх часів пурифікацію тісно пов’язували з розвитком національної мови багатьох європейських країн, з їх рівнем культури та національної свідомості [21]. Відповідно до цього існує визначення, що «мовний пуризм – це прогресивне явище, яке є частиною національної боротьби народу за політичну і культурну незалежність»

[21]. Можливо ці ідеологічні засади лягли в основу пурифікації, як явища у перекладі.

Відомо, що у 1856 році, термін «пурифікація» в межах перекладознавства, ввів шведський дослідник, один з провідних закордонних науковців у галузі перекладу дитячої літератури, Г. Клінгберг [38]. Який вже тоді наголошував, що значний вплив на розвиток перекладу літератури для дітей має ідеологічна маніпуляція в межах системи цінностей створених дорослими, що несуть безпосередню відповідальність за виховання дітей [38]. Про що свідчить визначення Г. Клінгберга, що пурифікація – це різновид ідеологічної маніпуляції, форма адаптації та тип цензури [38]. На його думку, як форма адаптації пурифікація – це доповнення, прикрашання, видозміна чи упущення з метою полегшення сприйняття цільового тексту [38]. Як тип цензури, Г.Клінгберг використовує синонімічний до пурифікації термін «очищення», на позначення практики перекладу, мета якого полягає у створенні цільового тексту «відповідно до цінностей осіб, які відповідають за моральне благополуччя дітей, як цільової аудиторії» [38]. Згідно з останнім, варто наголосити на ідеологічному підґрунті застосування пурифікації.

Поняття пурифікації, теоретично можна ототожнити, з більш знайомим нам терміном – цензура. Про тісний зв'язок яких, свідчить визначення У. Федорової, яка розглядає цензуру як: «...контроль влади за змістом та поширенням друкованої продукції, творів сценічного, образотворчого та кіномистецтва ...щоб не допустити або обмежити поширення ідей, інформації, що визначаються цією владою небажаними або шкідливими» [18]. Головним чином, контроль та обмеження поширення «шкідливих» ідей у текстах творів дитячої літератури, що є яскравим проявом ідеологічної маніпуляції, до того ж, є рушієм перекладацької втручань у перекладі дитячої літератури, які ми вже можемо узагальнити терміном «пурифікація».

У перекладознавстві, подібним до пурифікації, окрім як ототожнення її з цензурою та формою ідеологічної маніпуляції, варто розглянути спорідненість пурифікації з іншим перекладацьким феноменом – евфемістичним перефразуванням. Згідно з визначенням зарубіжних науковців, евфемізм – це

«...нейтральне за змістом та емоційним забарвленням слово чи описовий вираз, який використовують з метою заміни неприйнятних слів чи виразів» [16]. Як спосіб перекладу, евфемізм, розглядає вітчизняний науковець Л. Крисін. На його думку, евфемізм – це «спосіб непрямого перефразування з метою пом'якшення предмета, властивості чи дії» [44]. Запропоновані тлумачення ніби дублюють вище окреслені функціональні значення пурифікації. До того ж, зазначений зв'язок підтримують інші науковці, які окреслюють пурифікацію як «прийом вилучення табуованої лексики або евфемістичне перефразування» [2].

Отже, розглянувши запропоновані вище визначення явища пурифікації та її споріднені зв'язки з явищем цензури та ідеологічної маніпуляції, пропонуємо сформулювати загальне визначення пурифікації – різновид цензури та форма ідеологічної маніпуляції, що передбачає створення адаптивного перекладу дитячої літератури, відповідно до вимог цільової аудиторії. Так чи інакше, одностайного визначення поняття пурифікації не існує, як і чітких канонів її застосування. Характерні риси та функції якої ми пропонуємо розглянути в наступному розділі.

1.2. Функціональне значення перекладацької пурифікації

Як ми вже знаємо з попереднього підрозділу, явище пурифікації охоплює широкий спектр особливостей застосування та функціональних значень, які ми пропонуємо окреслити детальніше далі. Варто знову акцентувати увагу на тому, що головним рушієм застосування пурифікації є ідеологічна маніпуляція. Так як саме вона є основою будь-яких модифікацій в межах застосування пурифікації у творах перекладу дитячої літератури. Для кращого розуміння, пропонуємо ознайомитись зі словниковим визначенням слова «маніпуляція», що розглядається як «акт впливу на людей та управління ними з вправністю, особливо у зневажливому підтексті, як приховане управління або обробка» [8].

Саме в радянські часи відбувався найяскравіший період застосування подібних маніпуляцій в межах цензури, який полягав головним чином не в тому, щоб затримати і конфіскувати заборонений на думку влади матеріал, а в тому, щоб зробити його придатним для цільової аудиторії [42]. Як зазначається у роботі

І. Крупського: «...нерідко в редакціях деяких відомих і престижних видань вилучають цілі абзаци з тексту та замінюють їх іншими без узгоджень з автором», або слідкують за вживанням дозволеної владою термінології, ідеології тощо [13].

З плином часу підхід до так званого «контролю» видання літературних творів, зокрема, для дітей – змінився. Тепер, більшою мірою відповідальність несуть видавництва, умовам яких підпорядковуються й перекладачі. Про що свідчить думка Е. О'Салліван, яка стверджує, що «існує два аспекти, які можуть впливати на те, що слід вводити або вилучати під час перекладу: ідеологічний аспект передачі культурних цінностей, та сам перекладач чи видавництво, які мають власні міркування стосовно передачі тексту оригіналу для його кращого сприйняття дітьми» [35]. Тому не дивно, що явище застосування «пурифікації» частіше зустрічається саме в дитячій літературі, ніж у літературі для дорослих.

Грунтуючись на цьому, Г.Клінгберг окреслює головну мету пурифікації, яка полягає у створенні перекладу відповідно до культурних цінностей цільової аудиторії або тих, хто несе відповідальність за її виховання [42]. Варто зазначити, що такий підхід застосовується для творів подвійної комунікативної адресації. Тобто таких, що першочергово були написані для дорослої цільової аудиторії, проте, з метою популяризації літератури, були перетворені під впливом різних чинників на літературу для дітей. Це пояснює невідповідність змісту деяких творів в адаптованому варіанті перекладу.

До фактичних проявів або категорій застосування пурифікації відносять зображення сцен насильства, жорстокості, використання нецензурної лексики, сцен еротичного характеру, релігійних та політичних поглядів (у випадку порушення ідеологій певної категорії громадян). На думку О'Коннелл, зазначені категорії варіюються залежно від мови, культури та покоління [33]. У казках, зокрема, вилучаються сюжети з зображенням смерті, вбивств, пограбування, знуцання, канібалізму тощо. Це спостерігається і в інших жанрах літературних творів. До прикладу, у романі Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера», явище пурифікації було застосовано при відтворенні сцен насильства, жорстокості, у зображенні подій еротичного характеру та саркастичного висміювання дій влади. Цікаво, адже з

самого дитинства, ми сприймаємо цей твір зовсім інакше. Він відкриває нам казковий світ героїв, яких у реальному житті просто не існує. Ми захоплюємося абсолютно дивною зовнішністю героїв, їх вчинками, що видаються нам, іноді, незвичними, цікавими та веселими, що повністю відрізняється від оригінального змісту. Оскільки адаптований варіант перекладу повністю позбавлений неприйнятних та потенційно небезпечних для дитячої психіки подій. Все це відбувається завдяки майстерності та творчого підходу перекладачів, що застосовують численні трансформації в межах адаптації творів і дають змогу дітям познайомитись з героями, хоч і адаптованого варіанту перекладу. Це стосується і твору Д. Дефо «Робінзон Крузо», де перекладач, з метою збереження позитивного образу героя та пом'якшення сприйняття сцен жорстокості, зображених у тексті оригіналу, також вдається до застосування пурифікації. Головним чином, у цьому і полягає основне функціональне значення застосування досліджуваного нами явища у перекладі та для розвитку дитячої літератури в цілому.

Звісно, доречність застосування цього підходу до перекладу творів є однією з провідних питань дискусійного характеру серед науковців. Зважаючи на дітей, як потенційних читачів, варто розуміти, що вони сприймають твори зовсім інакше ніж дорослі. Діти не замислюються над прихованим сенсом, а сприймають написане буквально. Не будуть звертати увагу на використання незрозумілих релігійних понять та не шукатимуть символізму у саркастичному висміюванні влади. Лише з цієї позиції, можна розділити думку тих науковців, що не підтримують подібні втручання у зміст твору оригіналу. Однак відтворення відверто дорослої, непристойної тематики, як от сцен сексу, описів оголеного чи понівеченого тіла, з об'єктивних причин, варто уникати.

Продовжуючи аналіз функціонального значення пурифікації, варто зазначити, що не існує чітких рамок застосування пурифікації у перекладі, так само як і не існує одностайного позитивного чи негативного ставлення до цього. До прикладу, А. Пермілова, вважає, що цензура, а відповідно і пурифікація «блокує, маніпулює та контролює процес встановлення міжкультурних контактів», що є однією з основних функцій дитячої літератури на думку багатьох дослідників [20]. Деякі стверджують,

що замінюючи, зокрема, релігійні поняття у творі перекладу, перекладачі позбавляють читача нової інформації про існування, ймовірно, невідомих релігійних цінностей інших народів. Однак таке негативне ставлення до застосування пурифікації навряд чи можна зрозуміти, розглядаючи випадки наявності в тексті оригіналу сцен еротичного жанру чи описів неприхованої жорстокості, зокрема, вбивства. З огляду норм цензури, етичних принципів, та зважаючи на вік читачів, відтворення подібного у текстах перекладу було б нерозумним рішенням. Тому, звісно, існують науковці, які підтримують адаптацію творів в межах пурифікації.

Так чи інакше, можемо підсумувати, що застосування пурифікації відіграє вагомому роль для розвитку літератури в цілому, даруючи творам шанс бути почутими, виходячи за межі жанрово-стилістичних категорій. Зі способами відтворення раніше зазначених татуйованих категорій застосування пурифікації пропонуємо ознайомитися у наступному підпункті.

1.3. Особливості перекладу дитячої літератури

Переклад дитячої літератури – надзвичайно складний процес, у порівнянні з іншими жанрово-стилістичними галузями перекладу, адже має найвибагливішу читацьку аудиторію. Як стверджує видатний науковець-сучасник О. Ребрій, перекладач має «вміти бачити світ очима дітей, відчувати і бачити пережите як дитина, а не просто перекладати дорослі поняття її мовою» [23]. Головним чином, це стосується художніх творів «подвійної комунікативної адресації» [23]. Про що ми вже говорили у попередньому підрозділі. Це наштовхує нас на виокремлення декількох провідних проблем у перекладі дитячої літератури: 1) відсутність єдиного визначення поняття «дитячої літератури»; 2) відсутність чітких меж диференціації дитячої та дорослої літератури; 3) відсутність універсальних способів перекладу дитячої літератури. Зважаючи на всю складність запланованого нами дослідження, пропонуємо розглянути кожену проблему окремо.

Вважаємо за доцільне розпочати з розгляду існуючих варіантів визначень поняття «дитячої літератури». Р. Ойттінен вважає, що дитяча література – це будь-яка література, яку читають діти [34]. Суперечливою останньому твердженню є

думка Г.Клінгберга, який наполягає, що дитяча література – це літературні твори, створені виключно для дітей з дотриманням всіх відповідних норм [38]. Він наголошує, що не все що діти читають або що їм читають батьки є дитячою літературою. Інакший підхід зустрічається у визначенні цього поняття, вітчизняними науковцями. Зокрема, О. Ребрій пропонує відштовхуватись від головних функцій дитячої літератури і розглядає дитячу літературу як «художній дискурс творів, адресованих дітям різних вікових категорій і створених з урахуванням комунікативної, дидактичної, психологічної, естетичної та мовної специфіки дитячого сприйняття» [21].

Для повноцінного визначення значення дитячої літератури, варто повернутись до питання розмежування дитячої та дорослої літератури, що постає у роботах майже всіх науковців, які працюють над її аналізом. Спираючись на сучасні дослідження, можемо з упевненістю сказати, що дитячу літературу прийнято ділити на вікові категорії: до 3 років, від 4 до 7, від 8 до 15 та від 16 до 18 років [21]. Дотримання цих встановлених меж відіграє надзвичайно важливе значення у перекладі, адже передбачає дотримання адекватного, відповідно до кожної категорії, рівня складності викладення думки, підбору термінології тощо.

Тобто, можемо узагальнити, що під «дитячою літературою» розуміють твори, написані відповідно до цінностей дитячої цільової аудиторії з урахуванням віку та особливостей дитячого сприйняття змісту.

Зважаючи на вище перерахований широкий спектр функціональних складових літератури для дітей, пропонуємо звужити аналіз дитячої літератури до провідної її функції – дидактичної. Оскільки дидактична або освітньо-виховна функція, як зазначає більшість науковців, є рушієм значних втручань перекладача у зміст творів подвійної комунікативної адресації та вимагає урахування доцільності відтворення табуйованих категорій присутніх у тексті оригіналу [21]. Цю думку підтримує і Ж.-Ж. Руссо, який стверджує, що при перекладі для дітей слід уникати «культурно незнайомого та морально не відповідного» [20]. Зважаючи на це, зазвичай використовували адаптивний підхід до перекладу подібної літератури аж до ХХ століття [20]. Зокрема, як сталося з обраними нами творами для порівняльно-

перекладацького аналізу Д. Дефо «Робінзон Крузо» та Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера».

Більшою мірою урахування дитини як цільової аудиторії, передбачає створення перекладу доступною для сприйняття мовою без порушення жанрово-стилістичних норм дитячої літератури. Сучасний провідний науковець А. Вознюк наполягає на тому, що окрім ознайомлення з культурою інших країн, через переклад діти вчаться мислити критично, розвивають оригінальність думки та підсвідомо впливають на свій емоційний інтелект [27]. Вона також погоджується з тим, що переклад у загальному розумінні та переклад-адаптація, а також застосування стратегій одомашнення та очуження є одними з найбільш поширених проблем у сфері дитячої літератури [27]. Адже якщо одомашнення та очуження зазвичай найбільш наближенні до тексту оригіналу, то переклад-адаптація як ми вже можемо розуміти може повністю відрізнятись від написаного в первинному варіанті. Наприклад, під час застосування стратегії одомашнення перекладач може фрагментарно, на рівні слова або висловлювання відтворити переклад наближеними до цільової мови художніми засобами. У такому випадку читач не втрачає розуміння прочитаного, логічність викладу думок також не порушується, навпаки полегшується сприйняття перекладу твору в цілому. А саме легкість сприйняття або інакше кажучи прочитання тексту перекладу більша частина науковців вважають чи не найголовнішим аспектом вдалого перекладу. Серед негативних аспектів такого підходу називають віддаленість читача від культурних особливостей закладених в тексті оригіналу. Тобто читач позбавляється можливості розширити межі власного знання. Хоча якщо розглядати переклад-адаптацію, то все виглядає зовсім інакше. Як ми вже згадували в попередньому розділі підчас застосування такого підходу, важливість врахування особливостей цільової аудиторії постає на перший план. А саме її вікових обмежень, що накладає певні обмеження на цільовий текст. В таких випадках перекладачі вдаються до часткової або цілковитої заміни як на рівні слова так і на рівні цілого речення або абзацу. В таких випадках ми не одноразово помічали невдоволення читачів, якій можуть певною мірою бути ознайомленими з щонайменше коротким викладом тексту оригіналу, з його сюжетом. А якщо

наприклад, після застосування адаптаційного підходу до перекладу, коли перекладач, будучи абсолютно вільним у своєму баченні змісту, вирішує змінити драматичну кінцівку твору на щасливий кінець. Відбуваються також випадки, коли негативний образ головного героя, у процесі перекладу змінюють на позитивний, повністю модифікуючи фрагменти тексту, що можуть порушити характер сприйняття персонажу. Саме такий вільний підхід до перекладу або краще сказати інтуїтивний призводить до різних варіацій перекладів та підходів до самого процесу. Адже не існує ні чітких стандартів щодо художнього перекладу ні тим більше прописаних правил. Однак в будь-якому випадку, єдиним та загальним для будь-якого перекладу залишається лише читач. Будь-який перекладач ставить собі за мету догодити цільовій аудиторії, зробити текст цікавим, зрозумілим, легким, донести сенс закладений автором оригіналу та подарувати нові враження від прочитання перекладеного варіанту. Саме такий підхід можемо назвати універсальним, про що говорить ймовірно кожен науковець і, гадаю, з цим твердженням важко не погодитись. Знову ж таки, на підтвердження цих слів науковці ввели термін «читабельність тексту» [27]. Застосовуючи адаптаційний підхід до перекладу, перекладачі як ми вже згадували в першу чергу намагаються орієнтуватися на дитячу цільову аудиторію певної країни чи мовного діапазону. Однак, чи варто адаптувати зміст якщо він однаково новий та незрозумілий як для читачів оригінального варіанту, так і для читацької аудиторії оригіналу. В такому випадку, науковці схиляються до думки, що вдалим буде переклад, де автор зміг відтворити унікальні особливості, наприклад, мовлення героїв, їх художню образність у творі перекладу [34].

Якщо аналізувати ймовірність адекватного відтворення тексту оригіналу в межах традиційних підходів, то Т. Ткачук у своїй роботі наголошує, що досягти цього можна лише шляхом адаптації тексту до «лінгвокультурних стереотипів реципієнта» [34]. Де, у свою чергу, адаптацію розуміють як тип перекладу з провідною прагматичною настановою, та орієнтацією на емоційне сприйняття та культурні особливості цільової аудиторії [65]. До того ж, на його думку, для збалансування мовних та культурних відмінностей змісту оригіналу та перекладу,

варто змінювати цільовий текст на змістовому (адаптацію інформації) та структурному рівні (адаптація типу тексту), при чому «адаптація інформації передбачає пріоритетність інформації типу тексту», що відповідає більшою мірою авторській редакції [65]. Саме адаптування інформації тексту і в межах нашої роботи визначається однією з головних, спираючись на низку лінгвокультурних аспектів, що передбачають відтворення змісту з орієнтацією на «усередненого» читача [65]. У таких випадках і напрошується застосування різних перекладацьких підходів для коректної передачі змісту, а головним чином – трансформацій. Такий підхід дозволяє вдало відтворити певні лексичні одиниці у випадках, коли використання прямого словникового відповідника недоречно або неприйнятне для дитячої літератури [8]. Відштовхуючись від цього, пропонуємо окреслити види трансформацій, відповідно до існуючих класифікацій.

Варто зазначити, що не існує єдиної класифікації трансформацій, однак однією з поширених є класифікація Я. Рецкера, який виділяє 7 лексичних трансформацій: 1) диференціація значення; 2) конкретизація значення; 3) генералізація; 4) смисловий розвиток; 5) антонімічний переклад; 6) цілісна перебудова; компенсація втрат [45]. Оскільки, в наступних розділах нашої наукової роботи, ми ознайомимось з практичним застосуванням трансформацій до перекладу вихідного тексту в межах явища пурифікації, де побачимо, що більшою мірою застосовуються лексичні трансформації, то пропонуємо розглянути найбільш підходящу класифікацію за Л. Бархударовим. Він розрізняє такі трансформації як: перестановка, додавання, заміна та опущення [9]. Подібні трансформації прослідковуються у способах перекладу дитячої літератури в межах застосування явища пурифікації багатьма іншими науковцями. Зокрема, сучасний вітчизняний науковець І. Олійник, спираючись на власний досвід аналізу способів перекладу дитячої літератури в межах застосування пурифікації, виокремлює застосування: пояснень, доповнень, трансформацій значення та перекирення змісту [21]. У своїй роботі він також згадує про способи відтворення табуйованих категорій пурифікації К. Райс, що виокремлює скорочення, пропущення та спрощування [21]. Однак в

межах нашого дослідження, найбільш вдалою класифікацією способів відтворення категорії табу у творах дитячої літератури вважаємо класифікацію Г. Клінберга.

Він виокремлює: вилучення, додавання пояснення, заміни еквівалентів та перефразування (див. Додаток А) [38]. Згідно з цією класифікацією стратегія вилучення полягає в упущенні окремих слів, речень або цілих абзаців твору, якщо вони порушують культурно-етичні цінності цільової аудиторії [38]. Додавання пояснення передбачає введення додаткового опису подій у випадках, коли, наприклад, необхідно виправдати протиправний вчинок героя, зокрема, вбивство [38]. Схожу роль виконує і стратегія перефразування, яка передбачає зміну сюжету шляхом втручання в послідовність викладу подій з метою роз'яснення певних дій героїв [38]. Заміна еквівалентів використовується для заміщення не лише неприйнятних для дитячої літератури слів та висловлювань, а й використовується для заміни відповідниками згідно з культурними особливостями цільової мови [38]. Зважаючи на широкий спектр окреслених способів перекладу за Г. Клінбергом, вище зазначена класифікація стала основою для нашого порівняльно-перекладозначого аналізу творів подвійної комунікативної адресації Д. Дефо «Робінзона Крузо» та Дж. Свіфта «Мандрі Гіллівера».

Однак з плином часу тенденції змінюються. З кожним роком з'являються переклади різних нових творів дитячої літератури і кожен з них вимагає індивідуального підходу до перекладу і його аналізу. До прикладу, станом на 2015 рік, застосування пурифікації, симпліфікації та скорочення вважаються застарілими традиційними способами перекладу дитячої літератури [27]. Як зазначалося раніше головним чинником застосування адаптаційного підходу було бажання змінити тексту перекладу відповідно до культурних цінностей цільової аудиторії. Однак з роками культурні особливості модифікуються, досягають певного міжнародного рівня. Відповідно до чого, адаптувати твори відповідно до такого чинника стає недоречним і науковці починають більшою мірою підкорюватись новим заданим тенденціям. Більшість сучасної літератури підпорядковується встановленим редакційним нормам, що в свою чергу підпорядковуються державним мовним стандартам. За якими прийнято писати, а в нашому випадку відтворювати тексти з

використанням сучасної, граматично актуальної мови [29]. Згідно з цим, перекладачі вільно відтворюють мовлення персонажів навіть на рівні сленгу та забуваючи про колишню традиційну манеру написання, до прикладу, дитячих казок. Якщо згадати, найчастіше вони починались однаково «Жили були...» або «Колись давно...» тощо. Однак все одно, головним залишається читач та врахування низки інших чинників, зокрема, вікової категорії, для визначення доречності тих чи інших підходів. Якщо розглядати сучасні підходи в загальному, то А. Вознюк, закликає звернути увагу на влучність використання лаконічного мовлення героїв, що притаманне англійським текстам, стверджуючи, що гнучкості української мови для цього цілком достатньо, що так чи інакше максимально наближає переклад до певного дослівного його відтворення [27]. Саме слідування прямому перекладу, що не передбачає значних видозмін ототожнюють з поняттям «адекватності перекладу». Досягнення адекватності у відтворенні змісту оригіналу є провідними цілями створення будь-якого перекладу. Під адекватністю розуміють передачу змісту та структури вихідного тексту «рівноцінними засобами» [34]. Доцільність застосування такого способу перекладу в межах явища пурифікації ми проаналізуємо в наступних підпунктах.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ВІДТВОРЕННЯ ПУРИФІКАЦІЇ

2.1. Етапи та методи перекладознавчого дослідження

Вибір методів дослідження явища пурифікації з метою адаптативного відтворення цільового тексту, зокрема, творів художньої літератури, зумовлений потребою комплексного та системного опису цього явища відповідно до окреслених у Вступі цілей та завдань. Їх реалізація потребує застосування таких методів дослідження:

На **першому етапі** ми окреслили лексико-семантичне значення пурифікації як терміну, проаналізували його історико-теоретичну основу. Саме цей етап став фундаментальною базою всього проведеного нами дослідження. В результаті чого, змогли усебічно розглянути значення поняття «пурифікація» у перекладознавчому аспекті та визначити його рівень дослідженості у науці, в цілому. На цьому етапі ми застосовували метод операціоналізації понять, під яким ми розуміємо окреслення певної системи індикаторів та субіндикаторів, що дозволяють за допомогою експериментів, узагальнень, класифікацій описати та дослідити конкретні практичні застосування обраних відповідно докжного дослідження понять [47]. Окрім цього ми також вдавалися до застосування загальнонаукових методів дослідження – індукції, аналізу та синтезу. Під індукцією ми розуміємо метод обмірювання, де кінцевий висновок базується на низці окремо виведених часткових результатів, а дедукція є повною протилежністю індукції [47]. Аналіз ми розглядаємо як синтезування певного предмета аналізу дослідження на його складові, для розгляду кожної складової окремо [47]. Відповідно до чого, змогли визначити значення пурифікації, спираючись на вже існуючі праці науковців у цій галузі дослідження. А, за рахунок, аналізу та синтезу знайденої інформації, окреслили припущення про її загальну роль у перекладі дитячої літератури.

На **другому етапі** ми детальніше проаналізували функціональне значення пурифікації при перекладі дитячої літератури. Ознайомилися з категоріями її

застосування, та проаналізували негативні та позитивні сторони її впливу на зміст твору перекладу. Звертаючи увагу на наукові здобутки провідних діячів у галузі перекладу дитячої літератури, змогли сформувані власні твердження стосовно цього явища та способів перекладу творів подвійної комунікативної адресації. Для досягнення поставлених цілей на зазначеному етапі, ми також вирішили застосувати інші загальнонаукові методи індукції та синтезу, разом з порівняльно-перекладознавчим методом всього нашого дослідження. Де під синтезом ми розуміємо класифікування обраних елементів відповідно означених загальних ознак [47]. Порівняльно-перекладознавчий метод ми розуміємо як зіставлення декількох предметів дослідження з метою виявлення спільних та відмінних рис, в нашому випадку способів перекладу [47]. Це допомогло нам вдало акцентувати увагу на основних функціональних значеннях застосування явища пурифікації, та її впливу на сюжет та художньо-стилістичне забарвлення героїв обраних нами творів.

На **третьому етапі** ми ознайомилися з основними характеристиками та проблематикою дитячої літератури, сформували її визначення та способи перекладу цих творів в межах явища пурифікації. Дослідили провідні шляхи відтворення категорій «табу» у перекладі творів двомовної комунікативної адресації. Завдяки залученню класифікаційного та типологічного аналізів, спираючись на порівняльно-перекладознавчий метод дослідження, нам вдалося систематизувати отриманні результати проведеного дослідження й цілісно їх представити у вигляді класифікації, під класифікаційним та типологічним аналізом розуміли об'єднання певних ознак за існуючими класифікаціями та типологічними ознаками.

На **четвертому етапі** ми в черговий раз проаналізували тексти оригіналу та їх адаптованих варіантів перекладу творів «Мандри Гуллівера» Дж. Свіфта, «Робінзона Крузо» Д. Дефо та «Міст у Терабітію» К. Патерсон. Зазначений аналіз був проведений з метою виокремлення спільних та відмінних ознак в обох варіантах представлення творів, головним чином, фокусуючи увагу на способах відтворення категорії «табу» у перекладі. З акцентували увагу на провідних способах відтворення цих категорій та провели паралелі між обраними творами для посилення точності отриманих результатів. На цьому етапі, ми продовжили

використання порівняльно-перекладознавчого методу, посиливши його застосуванням методу суцільної вибірки, що дозволило нам виокремити необхідні для проведення перекладознавчого аналізу застосування пурифікації у тексті оригіналу та способів відтворення категорій її застосування в адаптованому варіанті перекладу. Як метод суцільної вибірки ми розуміємо виявлення певних лексичних одиниць з метою створення загального розуміння значення матеріалу дослідження. До того ж, для кращого подання отриманих результатів проведеного методологічного дослідження, на цьому етапі, ми також застосували компонентний метод, що, головним чином, допомагає яскраво продемонструвати кількісне співвідношення способів перекладу в межах застосування досліджуваного нами явища пурифікації, ґрунтуючись на розщепленні певних лексичних одиниць, з метою їх кращого розуміння та виявлення спільних ознак на наступних методологічних етапах.

На **п'ятому етапі** ми узагальнили отримані результати практичної та теоретичної частини проведеного нами дослідження, та сформувавши висновки відповідно до встановлених у Вступі завдань. Для досягнення цієї мети, ми успішно застосували загальнонауковий метод дедукції, що дозволив нам логічно підсумувати проведені нами дослідження, спираючись на результати застосування методів типології та класифікації.

2.2. Методика аналізу пурифікації у творах «Мандри Гуллівера» Дж. Свіфта та «Робінзона Крузо» В. Дефо, та їх перекладів українською мовою

Відповідно до зазначеного плану, спершу, ми спробували окреслити визначення явища пурифікації. Визначили, що проблематика перекладу цього літературного спрямування полягає головним чином у віковій категорії читачів, що в свою чергу підпорядковує низку інших чинників впливу, зокрема, впливу цензури. В перекладознавчому аспекті, на позначення таких культурних обмежень під час перекладу дитячої літератури науковці й почали використовувати термін – «пурифікація». Спираючись на існуючу теоретичну базу, ми дійшли висновку, що не існує чіткого визначення цього поняття. Ймовірно це пов'язано з недостатньою

кількістю праць науковців у галузі перекладу дитячої літератури. Незважаючи на це, ми вирішили проаналізувати лінгво-семантичне значення пурифікації, в загальному. Звернулися до лінгвістичних словників у пошуках семантичного значення слова пурифікація. В результаті чого, нам вдалося виявити, що слово пурифікація (з англ. “purification”) – означає «процес видалення шкідливих речовин», або у релігійному значенні «процес духовного очищення», та перекладається відповідно як «очищення» та «обряд очищення» [47]. Для більш детального аналізу цього явища ми проаналізували існуючі праці науковців суміжних напрямків дослідження. Таким чином, нам вдалося з’ясувати, що у вузько-спеціального перекладознавчому аспекті, цей термін ввів шведський науковець Г. Клінгберг у 1856 році [37]. Він розглядає це явище як «різновид ідеологічної маніпуляції, форма адаптації та тип цензури» [37]. До того ж, у результаті проведеного нами дослідження, ми змогли прослідкувати тісний зв’язок пурифікації як форми ідеологічної маніпуляції з більш відомим нам терміном «цензура». Що за визначенням У. Федорової полягає в «обмеженні поширення ідей, інформації, що визначаються владою небажаною або шкідливою» [25]. Відштовхуючись від критерій застосування пурифікації, ми також прослідкували її спорідненість з іншим явищем – евфемістичним перефразуванням». Про що свідчить існуюче визначення пурифікації, як «прийом вилучення табуованої лексики або евфемістичне перефразування» [16]. Де останнє відповідно до визначення зарубіжних науковців використовується на позначення «...нейтрального за змістом та емоційним забарвленням слова чи описовий вираз, який використовують з метою заміни неприйнятних слів чи виразів» [16]. Як спосіб перекладу, евфемізм, розглядав вітчизняний науковець Л. Крисін, який стверджував, що евфемізм – це «спосіб непрямого перефразування з метою пом’якшення предмета, властивості чи дії» [44].

Таким чином, ми змогли окреслити загальне визначення явища пурифікації спираючись на її спорідненість з іншими суміжними поняттями. Зазначивши, що пурифікація – різновид цензури та форма ідеологічної маніпуляції, що передбачає адаптивне відтворення тексту оригіналу при перекладі дитячої літератури, відповідно до вимог цільової аудиторії.

Далі ми проаналізували жанрово-стилістичну особливість текстів, що попадають під вплив ідеологічної маніпуляції. В результаті чого, змогли зазначити, що провідними творами застосування явища пурифікації у перекладі є твори подвійної комунікативної адресації [21]. Цей термін, ми запозичили у роботі О. Ребрія, який вдало проаналізував сучасне становище перекладу дитячої літератури. Визначили, що він використовується на позначення творів першочергово написаних для дорослої цільової аудиторії, однак, з метою популяризації літератури в цілому, були перетворені під впливом різних чинників на літературу для дітей. Це пояснює невідповідність змісту деяких творів в адаптованому варіанті перекладу. Визначили, що під такими «невідповідностями» розуміють часткову зміну сюжету твору, до прикладу кінцівки з щасливої на нещасливу, упускати фрагменти опису вбивства або інших проявів жорстокості, а також можуть змінювати художній образ героїв. В такому випадку перекладач може наділяти їх позитивними рисами, повністю замінюючи певні негативні ситуації або лайливі висловлювання. Окрім зазначених в результаті аналізу було додано зображення сцен еротичного характеру, віросповідання та політики. На думку О'Коннелл, окреслені категорії варіюються залежно від мови, культури та покоління [33]. У казках, зокрема, вилучаються сюжети з зображенням смерті, вбивств, пограбування, знуцання, канібалізму тощо.

В межах цього етапу, ми також проаналізували доцільність застосування пурифікації, беручи за основу думки різних науковців, зокрема, вже згаданого О. Ребрія, Г. Клінгберга, Дж. Джекобса, А. Пермілової, Ж.-Ж. Руссо. Відповідно до проведеного аналізу, було виявлено, що думки різняться. Одні стверджують, що «те, що не здається належним для перекладача, буде очищене та пристосоване до того, що є прийнятним для читача» [31]. Інші наполягають, що таке «очищення» тексту оригіналу, «блокує, маніпулює та контролює процес встановлення міжкультурних контактів», що є однією з основних функції дитячої літератури на думку багатьох дослідників [20]. Звісно, доречність застосування цього підходу до перекладу творів є однією з провідних питань дискусійного характеру серед науковців. Зважаючи на дітей, як потенційних читачів, варто розуміти, що вони сприймають твори зовсім

інакше ніж дорослі. Діти не замислюються над прихованим сенсом, а сприймають написане буквально. Однак відтворення відверто дорослої, непристойної тематики, як от сцен сексу, описів оголеного чи понівеченого тіла, з об'єктивних причин як зрозуміло варто уникати. З огляду норм цензури, етичних принципів, та зважаючи на вік читачів, відтворення подібного у текстах перекладу було б нерозумним рішенням. Тому, звісно, існують науковці, які підтримують адаптацію творів в межах пурифікації.

Так чи інакше, можемо підсумувати, що застосування пурифікації відіграє вагомому роль для розвитку літератури в цілому, даруючи творам шанс бути почутими, виходячи за межі жанрово-стилістичних категорій.

Відповідно до третього етапу зазначеного плану, спершу, ми ознайомилися з існуючими визначеннями дитячої літератури та змогли окреслити власне, узагальнене визначення дитячої літератури, зазначивши, що – це твори, написані відповідно до цінностей дитячої цільової аудиторії з урахуванням віку та особливостей дитячого сприйняття змісту. Спираючись на сучасні дослідження, вияснили, що варто ділити на вікові категорії: до 3 років, від 4 до 7, від 8 до 15 та від 16 до 18 років [21]. Дотримання цих встановлених меж відіграє надзвичайно важливе значення у перекладі, адже передбачає дотримання адекватного, відповідно до кожної категорії, рівня складності викладення думки, підбору термінології тощо.

Зважаючи на складність цього процесу у зв'язку з відсутністю універсального визначення, ми вирішили виокремити декілька провідних проблем у перекладі дитячої літератури: 1) відсутність єдиного визначення поняття «дитячої літератури»; 2) відсутність чітких меж диференціації дитячої та дорослої літератури; 3) відсутність універсальних способів перекладу дитячої літератури. Окрім цього також виділили, що основною є дидактична функція. Оскільки саме вона, як зазначає більшість науковців, є рушієм значних втручань перекладача у зміст творів подвійної комунікативної адресації та вимагає урахування доцільності відтворення табуйованих категорій присутніх у тексті оригіналу [21]. Спираючись на це та на результати проведених методів дослідження, змогли з'ясувати, які існують основні способи відтворення категорії «табу» в межах застосування пурифікації при

перекладі текстів подвійної комунікативної адресації. Більшою мірою урахування дитини як цільової аудиторії, передбачає створення перекладу доступною для сприйняття мовою без порушення жанрово-стилістичних норм дитячої літератури. Т. Ткачук у своїй роботі наголошує, що досягти цього можна лише шляхом адаптації тексту до «лінгвокультурних стереотипів реципієнта» [34]. До того ж, на його думку, для збалансування мовних та культурних відмінностей змісту оригіналу та перекладу, варто змінювати цільовий текст на змістовому (адаптацію інформації) та структурному рівні (адаптація типу тексту), при чому «адаптація інформації передбачає пріоритетність інформації типу тексту», що відповідає більшою мірою авторській редакції [65]. У таких випадках і напрошується застосування різних перекладацьких підходів для коректної передачі змісту, а головним чином – трансформацій. Тож, відповідно до класифікаційно-типологічного аналізу, змогли виділити основну класифікацію способів перекладу в межах пурифікації. Варто зазначити, що не існує єдиної класифікації трансформацій, однак однією з поширених є класифікація Я. Рецкера, який виділяє 7 лексичних трансформацій: 1) диференціація значення; 2) конкретизація значення; 3) генералізація; 4) смисловий розвиток; 5) антонімічний переклад; 6) цілісна перебудова; компенсація втрат [58]. До того ж ми ознайомились з практичним застосуванням трансформацій до перекладу вихідного тексту в межах явища пурифікації, побачили, що більшою мірою застосовуються лексичні трансформації, то пропонуємо розглянути найбільш підходящу класифікацію за Л. Бархударовим, який розрізняє такі трансформації як: перестановка, додавання, заміна та опущення [9]. спираючись на роботу засновника цього терміну, Г.Клінгберга.

Відповідно, зважаючи на тенденцію постійного розвитку науки у галузі перекладознавства, за допомогою порівняльно-перекладознавчого методу та аналізу існуючої літератури визначили, що з кожним роком з'являються переклади різних нових творів дитячої літератури і кожен з них вимагає індивідуального підходу до перекладу і його аналізу. За допомогою порівняльно-перекладознавчого методу вияснили, що застосування пурифікації, симпліфікації та скорочення вважаються застарілими традиційними способами перекладу дитячої літератури [27].

Застосування адаптаційного підходу з метою модифікацій тексту перекладу відповідно до культурних цінностей цільової аудиторії не є актуальним. Внаслідок аналізу сучасних підходів виявили актуальність застосування лаконічного відтворення мовлення героїв, що притаманне англomовним текстам та слідування прямому перекладу [27]. Виокремили, що під адекватністю розуміють передачу змісту та структури вихідного тексту «рівноцінними засобами» [34].

Згідно з планом, на четвертому етапі, із раніше зазначеним застосуванням методу суцільної вибірки, ми змогли знайти та проаналізувати існуючі категорії «табу» у текстах оригіналу обраних творів. До прикладу, у творі «Мандрі Гуллівера» Дж. Свіфта, ми виокремили: зображення насильства/жорстокості, наприклад, які перекладач також вирішив не відтворювати:

“The malefactor was fixed in a chair upon a scaffold erected for that purpose, and his head cut off at one blow, with a sword of about forty feet long. The veins and arteries spouted up such a prodigious quantity of blood, and so high in the air...” [42].

Або в наступному варіанті:

В наступному прикладі, також можемо спостерігати подібні способи відтворення табуйованих частин оригіналу у перекладі:

“... concerning the great charge his majesty was at in maintaining you, said, that his excellency, who had the sole disposal of the emperor's revenue, might easily provide against that evil, by gradually lessening your establishment; by which, for want of sufficient for you would grow weak and faint, and lose your appetite, and consequently, decay, and consume in a few months; neither would the stench of your carcass be then so dangerous, when it should become more than half diminished; and immediately upon your death five or six thousand of his majesty's subjects might, in two or three days, cut your flesh from your bones, take it away by cart-loads, and bury it in distant parts, to prevent infection, leaving the skeleton as a monument of admiration to posterity” [42]. – «Якщо вже така справа, – звернувся він до скарбника, – то, поступово зменшуючи кількість їжі, можна звести її до такого мінімуму, що Людина Гора почне

худнути, марніти, втратить апетит і згасне...». Загалом, ваш приятель запропонував уморити вас голодом [41].

Де в черговий раз за допомогою синтезу речення, нам вдалося виявити необхідні лінгвістичні елементи та охарактеризувати певні відмінності у перекладі.

Порушення етичних принципів, наведений фрагмент був повністю вилучений у перекладі:

“There was a woman with a cancer in her breast, swelled to a monstrous size, full of holes, in two or three of which I could have easily crept, and covered my whole body. There was a fellow with a wen in his neck, larger than five wool-packs; and another, with a couple of wooden legs, each about twenty feet high” [42].

Або у наступному прикладі:

*“I went on one side about two hundred yards, and beckoning to her not to look or to follow me, I hid myself between two leaves of sorrel, and there **discharged the necessities of nature**” [42]. – «Там я поспіхом сховався між листям щавлю та **нарешті покінчив із цією історією, що так затяглася**» [41].*

Також виокремили в окрему категорію сцени пов'язані з королівськими особами (політичного характеру), наприклад:

*“His majesty gave orders, **upon pain of death**, that every soldier in his march should observe the strictest decency with regard to my person...”[42]. – «Було наказано, щоб під час параду, **під страхом найсуворішого покарання**, війська зберігали шану до мене» [41].*

Або в іншому випадку:

*“The treasurer and admiral insisted that you should be **put to the most painful and ignominious death**, by setting fire to your house at night, and the general was to attend with twenty thousand men, **armed with poisoned arrows, to shoot you on the face and hands**. Some of your servants were to have private orders **to strew a poisonous juice on your shirts and sheets, which would soon make you tear your own flesh, and die in the utmost torture**” [42]. – «Державний скарбник та адмірал наполягали, щоб **скарпати***

вас на горло. Пропонували вночі підпалити ваше житло або дати вам із їжею отруту» [41].

У творі «Робінзон Крузо» Д. Дефо, ситуація виявилася трохи іншою. У результаті проведеного аналізу, було виявлено присутність лише однієї провідної категорії «табу» – жорстокості. Тому для кращого представлення результатів дослідження було прийнято рішення систематизувати окреслену категорію за тематичними блоками: по відношенню до тварин (заради розваги та їжі), наприклад:

*“...whereas the rest ran wild in the woods, and became indeed troublesome to me at last, for they would often come into my house, and plunder me too, till at last **I was obliged to shoot them, and did kill a great many; at length they left me**” [41]. – «Це напівдикі кошаче плем'я завдавало мені багато прикрощів і клопоту, **поки я не почав проти нього справжню війну**» [37].*

Або:

*“I found in the low grounds hares (as I thought them to be) and foxes; but they differed greatly from all the other kinds I had met with, **nor could I satisfy myself to eat them, though I killed several**” [41]. – «Бачив я тварин, схожих на лисиць і на невеликих кішок із тигровим забарвленням. **Витрачати на них порох було марною справою – я здогадувався, що для їжі вони негодяться**» [37].*

Також було умовно відокремлена категорія жорстокості по відношенню до людей (жертвоприношення), наприклад:

*“I could not perceive, by my nicest observation, but that they were stark naked, and had not the least covering upon them; **but whether they were men or women I could not distinguish**” [41].– «**Жінок серед дикунів не було, і те, що вони відвідали острів для чергового варварського бенкету, на викликало сумнівів**» [37].*

Окремо було додано категорії смерті (як явища) та вживання алкоголю та тютюну, наприклад, фрагмент с згадуванням про смерть тварини:

“The old goat whom I found expiring died in the mouth of the cave the next day after I made this discovery; and I found it much easier to dig a great hole there, and throw him

in and cover him with earth, than to drag him out; so I interred him there, to prevent offence to my nose” [41].

Наступний приклад стосується вживання алкоголю:

“...the punch was made and I was made half drunk with it: and in that one night's wickedness I drowned all my repentance, all my reflections upon my past conduct, all my resolutions for the future” [41]. – «За звичаєм моряків приготували пуни, і весь наступний тиждень ми з приятелем, зрідка висходячи насолодитися чудовою погодою, провели в моїй каюті, подовгу бесідуючи...[37].

Або що стосується тютюну:

“This evening I renewed the medicine, which I had supposed did me good the day before – the tobacco steeped in rum; only I did not take so much as before, nor did I chew any of the leaf, or hold my head over the smoke ...”[41]– «Перед сном прийняв ті самі ліки, тільки не пив так багато настоянки й не вдихав тютюнового диму» [37].

В результаті проведення порівняльно-перекладознавчого методу та методу суцільної вибірки ми змогли виявити основні способи відтворення зазначених категорій, вказавши, що при перекладі зазначених обох творах, провідним способом відтворення категорії «табу» є перефразування. Після чого, за допомогою проведеного компонентного методу, отримані результати були візуально представлені у вигляді гістограм. Продовжуючи дослідження в межах окресленого етапу, використовуючи порівняльно-перекладознавчий метод, ми проаналізували додатково твір «Міст у Терабітію» К. Петерсон. У творі головним чином домінує категорія жорстокості, що представлена булінгом та труднощами взаєморозуміння батьків та дітей, що повністю відтворюється у перекладі. Змогли виявити, що у ситуаціях непорозумінь у спілкуванні батьків і дітей, авторка не вдавалася до заміни грубих еквівалентів, перефразувань або вилучень, що ми прослідковували раніше. передачі сенсу твору. Це ми можемо спостерігати у наведеному нижче прикладі. Навпаки, намагалася не уникати жодних деталей для адекватної:

“What are they teaching in that **damn school?**” [64] – «І чого вас тільки вчать у цій **бісовій школі?**» [61, с. 19].

Або в іншому випадку, адже подібне зустрічається у творі неодноразово:

“Bunch of **old ladies** turning my only son into some kind of a – He had stopped on the word, but Jess had gotten the message” [64] – «Ті **старі порхавки** роблять з мого сина якогось ... – Він не договорив, не вимовив, кого саме, але Джесс збагнув, про що йдеться» [61, с. 65].

Окрім опису складних стосунків батьків та дітей, вияснили у творі часто спостерігаються сцени зображення жорстокості учнів у ставленні один до одного, що ми продовжуємо класифікувати в межах однієї з провідних проблем – булінгу. Для цього пропонуємо розглянути наступний приклад:

“He could see the seventh graders headed for the bus—the huge bossy **bosomy girls** and the mean, skinny, **narrow-eyed boys**” [64]. – «Джесс побачив, як наближаються до автобуса семикласники – кремезні **цицькати дівчиська** начальницького вигляду і дрібні, кощаві, **вузькоокі хлопці**» [61, с. 45].

Приклад зверхнього ставлення та цкування у ставленні до однокласників зустрічаємо у наступному прикладі:

“You could already see ten pages taking shape in her **pointy head**” [64]. – «Либонь, у її **кумстій макітрі** вже народжувався аж десяток сторінок» [61, с.23].

Також неодноразово зустрічаються фрагменти знущань стосовно зайвої ваги:

“Somebody hooted. “**Weight Watchers** is waiting for you, Janice!” [64] – «Агов, Дженіс! «**Ваговий патруль**» стежить за тобою!» [61, с.54].

Подібні кепкування спостерігається і в наступному прикладі:

“There was a crack in the **old hippo hide**” [64]. – «Саме це було слабке місце **місії бегемотихи**» [61, с. 127].

В результаті порівняльно-перекладацького аналізу також змогли виявити, що будь-які згадки про жорстокість у ставленні до тварин, що вилучалась або

перифразувалась, зокрема, у творі «Робінзон Крузо», в цьому творі відтворюється повністю:

“There they came upon a display case holding a miniature scene of Indians disguised in buffalo skins scaring a herd of buffalo into stampeding over a cliff to their death with more Indians waiting below to butcher and skin them” [64]. – «Підійшли до виставкової вітрини – крихітні індіанці в одязі з буйволячої шкіри женуть буйволів до урвища, а там на них чигають інші індіанці, щоб убити тварин і здерти з них шкури» [61, с. 140].

Що стосується еротичного підтексту виявленого в попередніх творах, тут перекладач застосувала цілком інакший підхід, аніж це відбувалося раніше:

*“He couldn’t risk Mr. Turner catching him hanging around the girls’ room as though he was some kind of **pervert** or something” [64].* – «Зволікати було небезпечно – якби містер Тернер заскочив його біля дівчачої вбиральні, він би точно подумав, що Джесс – **збоченець** якийсь чи ще гірше» [61, с.98].

Або в наступному випадку:

“Ellie said she would go to church if Momma would let her wear the see-through blouse, and Brenda would go if she at least got a new skirt” [64]. – «Еллі дала згоду піти до церкви, якщо мати дозволить їй одягти оту нову блузку, крізь яку все просвічує» [61, с.114].

Також змогли порівняти теми пов’язані з алкоголем, що у цьому творі зустрічаються дуже рідко, на відміну від «Мандрів Гуллівера», однак з’ясували, що перекладач вдається до їх повного відтворення:

*“Jess drew the way some people **drink whiskey**” [64].* – «Малював Джесс так, як деякі **пиячать**» [61, с. 18].

Тож як ми змогли проаналізувати, подібні мотиви зазвичай повністю традиційно вилучалися, однак відповідно до сучасних підходів теми пов’язані з алкоголем відтворюються дослівно.

В межах окресленого методу з’ясували, що відповідно до нових тенденцій перекладу, перекладачі не вилучають та не перефразовують фрагменти на релігійну

тематику, як зазвичай відбувалося у минулих роках, а навпаки привернути увагу до невихованості та неповаги до церковних обрядів певної релігії, знову ж посилаючись на аналіз перекладу твору «Робінзон Крузо».

Як доказ наводимо приклад:

Because he wasn't listening to the words, the man's red face with sweat pouring down seemed strangely out of place in the dull sanctuary. It was like Brenda throwing a tantrum over Joyce Ann touching her lipstick. – Слів він не чув, а **побуряковіле й спітніле обличчя пароха** в цьому врочистому храмі видавалося якимось недоречним. Священик здавався йому схожим н Бренду, коли та вкотре влаштовує істерику через те, що Джойс Енн узяла її помаду [с. 175].

Або опис відкритого висловлювання героїв стосовно релігійних поглядів:

"'Cause if you don't believe the Bible"—May Belle's eyes were huge—"God'll damn you to hell when you die." – Бо якщо ти не віриш у те, що написано в Біблії, Божечка прокляне тебе й відправить після смерті до пекла! [с. 119].

На останньому, зазначеному нами етапі, змогли підсумувати результати проведених методологічних досліджень теоретичної та практичної частини, спираючись на поставлені завдання у вступній частині роботи. Відповідно до яких узагальнили знання про значення та роль пурифікації у перекладі дитячої літератури. Вияснили, що загального визначення терміна перекладознавчої «пурифікації» не існує. Дійшли висновку, що пурифікація як вид адаптації – це доповнення, прикрашання, видозміна чи упущення певних фрагментів тексту з метою полегшення його сприйняття. Коротко описали її функціональні аспекти. Визначили, що основною сферою застосування пурифікації вважають твори подвійної комунікативної адресації. Охарактеризували мету пурифікації, яка полягає у створенні перекладу відповідно до культурних цінностей цільової аудиторії. Конкретизували, що до фактичних проявів або категорій застосування пурифікації відносять зображення сцен насильства, жорстокості, використання нецензурної лексики, сцен еротичного характеру, релігійних та політичних поглядів (у випадку порушення ідеологій певної категорії громадян). Та головним чином змогли виділити провідні способи перекладу зазначеної категорії в оригіналі та перекладі

творів «Мандри Гуллівера» Дж. Свіфта та «Робінзон Крузо» Д. Дефо. А за допомогою зіставного аналізу, змогли порівняти традиційний підхід їх перекладів з сучасними тенденціями відтворення категорії табу на прикладі твору «Міст у Терабітію» К. Петерсон. За допомогою зіставного аналізу вияснили, що окреслені категорії застосування пурифікації не є актуальними. А доречність застосування пурифікації до перекладу творів є однією з провідних питань дискусійного характеру серед науковців. Одні стверджують, що вилучення «недоречних» фрагментів на суб'єктивну думку певних осіб порушує провідну освітньо-виховну функцію дитячої літератури, позбавляючи дітей реалій сучасності. Зараз перекладачі зосереджуються на емотивному та соціальному аспекті, відтворюючи, до прикладу категорії жорстокості на рівні речення дослівно, розкриваючи сучасну проблему дитячого боулінгу. Таким чином сформувавши зовсім інший підхід до висвітлення категорій табу у літературних творах.

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ КАТЕГОРІЇ «ТАБУ» У ПЕРЕКЛАДІ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

3.1.1. Критерії застосування пурифікації у творі Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера»

При перекладі творів для дітей, перекладачі нерідко вдаються до певних маніпуляцій, з метою дотримання жанрових особливостей дитячої літератури, зокрема, вимог цензури. Для комплексного аналізу способів застосування досліджуваного нами явища «пурифікації» у перекладі, базуючись на класифікації Г. Клінгберга, нами було обрано твір «Мандри Гуллівера» Дж. Свіфта та його адаптованого перекладу, виконаного Галиною Фурс. Оскільки «Мандри Гуллівера» – це саркастична оповідь про мореплавця-мандрівника, який подорожує вигаданими автором світами, описує вади суспільства та влади тогочасної Англії. Як відомо, саме це стало причиною неодноразових втручань у зміст твору, зі сторони влади. Зазвичай табуйовані, на їх думку, фрагменти вилучалися частково або повністю, починаючи з 1928 року, коли твір було вперше перекладено всі частини твору М. Івановим. З того часу, перекладачі неодноразово адаптували зміст відповідно до вимог цензури.

В результаті проведеного нами порівняльно-перекладознавчого аналізу тексту оригіналу та адаптованого варіанту перекладу, можемо зазначити, що у творі було застосовано пурифікацію до описів еротичного характеру, оголеного та понівеченого тіла людини, описів жорстокого поводження з тваринами та по відношенню до людей, зображення сцен неприємного за сприйняттям характеру (далі порушення етичних принципів) та сцен висміювання вад верхівки влади. Для кращого розуміння та детального аналізу перерахованих табуйованих частин твору, ми умовно виділили найбільш частотні тематичні категорії: зображення насильства/жорстокості, порушення етичних принципів та сцен пов'язані з королівськими особами (політичного характеру). Сцени еротичного жанру та описи вад людського тіла не було залучено до нашої умовної класифікації, у зв'язку з їх відсутністю у тексті перекладу, що унеможливило аналіз способів їх відтворення.

Доказом наявності подібних фрагментів у тексті оригіналу, пропонуємо розглянути наступний фрагмент:

“There was a woman with a cancer in her breast, swelled to a monstrous size, full of holes, in two or three of which I could have easily crept, and covered my whole body. There was a fellow with a wen in his neck, larger than five wool-packs; and another, with a couple of wooden legs, each about twenty feet high” [42].

Цей фрагмент тексту був повністю вилучений перекладачем. Проаналізувавши зміст, можемо зазначити, що таке рішення було вдалим, адже відтворення детального опису хворого тіла людини, в тексті перекладу, не відіграє важливого значення ні для логічної будови сюжету, ні для художньо-стилістичного сприйняття героїв твору. Навпаки, подібний опис, зважаючи на юний вік читача, міг би негативно вплинути на психіку дитини. Подібних сцен у тексті оригіналу багато, тому всі вони були вилучені перекладачем повністю, за зрозумілих причин.

У творі значних адаптивних маніпуляцій зазнали сцени прояву насильства та жорстокості, які нерідко зустрічаються у тексті оригіналу. Для детального аналізу способів їх відтворення у перекладі, пропонуємо розглянути частину тексту, з фрагментом розправи Гуллівера з гризунами:

“I pointed to the dead rat, smiling, and making other signs to show I was not hurt; whereat she was extremely rejoiced, calling the maid to take up the dead rat with a pair of tongs, and throw it out of the window” [42]. – «Вона покликала служницю та наказала прибрати сліди вчиненого мною побоїща» [41].

При перекладі автор вирішила вилучити опис мертвого щура та спосіб «розправи» з його мертвим тілом:

“...to take up the dead rat with a pair of tongs, and throw it out of the window” [42].

Натомість, зміст було коротко перефразовано:

«...наказала прибрати сліди вчиненого мною побоїща» [41].

Таким чином, застосувавши авторський переклад виділеного фрагмента, не використовуючи прямих словникових відповідників. Однак зміст було відтворено

вдало, зважаючи на особливості літератури для дітей. До того ж, у такий спосіб, перекладач змогла викликати у читача позитивні емоції від перемоги головного героя над кривдниками і не акцентувати увагу на вбитих тваринах.

В межах цієї умовної категорії, пропонуємо розглянути фрагменти з конфліктних ситуацій між героями, наприклад, між Гуллівером та Карликом:

*“One of these virtuosi seemed to think that I might be an embryo, or **abortive birth**”* [42]. – «Цього не може бути, вигукнув другий і додав, що, на його думку, я являю собою личинку або **дитинча**» [41].

Перекладач вирішила замінити грубий еквівалент *“**abortive birth**”*, що згідно з словниковими відповідниками має значення «викидень», «мертвонароджений» на стилістично кращий варіант *«дитинча»* [49]. Подібне рішення перекладача видається вдалим, адже зміст відтворено повністю і без зайвої грубості висловлювань героїв, неприйнятних для дитячої аудиторії. Однак в деяких випадках перекладач не замінює грубі еквіваленти:

*“...for soon after the queen bestowed him on a lady of high quality, so that I saw him no more, to my very great satisfaction; for I could not tell to what extremities such a **malicious urchin** might have carried his resentment”* [42]. – «Відтоді карлик назавжди втратив прихильність королеви, а за тиждень вона його комусь подарувала; собі на велику втіху, більше я цього **злісного вилупка** не зустрічав» [41].

Можемо спостерігати, як для дотримання художнього образу героїв, підкреслюючи негативне ставлення до образу Карлика, перекладач вирішила не замінювати грубий еквівалент *“**malicious urchin**”*, відтворивши відповідним грубим еквівалентом *«злісний вилупок»*. Де, згідно з англо-українським словником, *“malicious”* перекладено, відповідно: *«злісний/злий/підступний»*, а *“urchin”* – *«вуличний хлопчисько/шибеник»* [41]. Тож, враховуючи попередні два приклади, можемо зазначити, що межа між критеріями застосування пурифікації тонка, та може варіюватися між необхідністю дотримання образу героїв та цензури, зокрема.

Найжорстокіші частини тексту оригіналу при перекладі вилучаються повністю. До прикладу, пропонуємо розглянути фрагмент зі сценою вбивства людини:

“The malefactor was fixed in a chair upon a scaffold erected for that purpose, and his head cut off at one blow, with a sword of about forty feet long. The veins and arteries spouted up such a prodigious quantity of blood, and so high in the air...” [42].

Такий підхід перекладача можемо назвати вдалим, адже вилучення цієї сцени не порушує загального розуміння змісту та сприйняття образу героїв. За змістом, мова йде про другорядних героїв твору, які за першочерговою думкою автора оригіналу не відіграють важливої функції, а опис подібних подій у текстах для дітей є абсолютно неприйнятним та забороненим.

В межах категорії прояву жорстокості та насильства, пропонуємо розглянути сцени пов’язані з погрозами з боку влади:

*“His majesty gave orders, **upon pain of death**, that every soldier in his march should observe the strictest decency with regard to my person...”* [42]. – «Було наказано, щоб під час параду, **під страхом найсуворішого покарання**, війська зберігали шану до мене» [41].

Проаналізувавши наведений вище фрагмент, прослідковується заміна грубого еквіваленту *“upon pain of death”*, про що свідчить його словниковий відповідник: *«під страхом смертної кари»* [47]. Враховуючи юний вік читачів, зазвичай, будь-які події пов’язані зі смертю адаптуються, що стосується і смертної кари, як різновиду найжорстокішого покарання. Тож, перекладач вирішила використати стилістично кращий варіант в межах дитячої літератури: *«найсуворіше покарання»* [41]. Таким чином, зміст відтворено повністю, без зайвої жорстокості, присутньої в тексті оригіналу.

Аналіз сцен прояву жорстокості представників влади по відношенню до Гуллівера, які неодноразово потрапляли під застосування численних маніпуляцій перекладача, пропонуємо розглянути на прикладі ситуації обговорення майбутньої долі Гуллівера:

*“The treasurer and admiral insisted that you should be **put to the most painful and ignominious death**, by setting fire to your house at night, and the general was to attend with twenty thousand men, **armed with poisoned arrows**, to shoot you on the face and*

hands. Some of your servants were to have private orders to strew a poisonous juice on your shirts and sheets, which would soon make you tear your own flesh, and die in the utmost torture” [42]. – «Державний скарбник та адмірал наполягали, щоб **скарлати вас на горло**. Пропонували вночі підпалити ваше житло або **дати вам із їжею отруту**» [41].

Це один з найяскравіших прикладів опису неприхованої жорстокості зі сторони влади по відношенню до Гуллівера. За змістом, на думку влади, герой представляв неабияку загрозу, як для жителів країни, так і для її економіки, адже прогнати такого велетня вимагало залучення значних ресурсів. Враховуючи юний вік читачів, перекладач вирішила частково адаптувати цей фрагмент. Можемо спостерігати, як вислів *“put to the most painful and ignominious death”*, було відтворено при перекладі перефразуванням: **«скарлати на горло»**. Проаналізувавши використаний словниковий відповідник, дійшли висновку, що переклад наведених англійських еквівалентів українською, не порушує раніше зазначені категорії застосування пурифікації, адже *“painful”* має відповідник **«болючий»**, а *“ignominious death”* перекладається українською, як **«ганебна смерть»** [47]. Таким чином, можемо припустити, що перефразування **«скарлати на горло»**, було використано перекладачем більшою мірою, з метою дотримання художньо-стилістичного забарвлення твору перекладу. Однак інша частина речення зазнала значних змін. Перекладач вирішила вилучити більшу його частину:

“...armed with poisoned arrows, to shoot you on the face and hands ...to strew a poisonous juice on your shirts and sheets, which would soon make you tear your own flesh, and die in the utmost torture” [42].

Вище наведений фрагмент перекладач відтворила перефразувавши: **«дати вам із їжею отруту»**. Таким чином, було вилучено деталі планування жорстокої розправи над Гуллівером.

В наступному прикладі, також можемо спостерігати подібні способи відтворення табуїзованих частин оригіналу у перекладі:

“... concerning the great charge his majesty was at in maintaining you, said, that his excellency, who had the sole disposal of the emperor's revenue, might easily provide against that evil, by gradually lessening your establishment; by which, for want of sufficient for you would grow weak and faint, and lose your appetite, and consequently, decay, and consume in a few months; neither would the stench of your carcass be then so dangerous, when it should become more than half diminished; and immediately upon your death five or six thousand of his majesty's subjects might, in two or three days, cut your flesh from your bones, take it away by cart-loads, and bury it in distant parts, to prevent infection, leaving the skeleton as a monument of admiration to posterity” [42]. – «Якщо вже така справа, – звернувся він до скарбника, – то, поступово зменшуючи кількість їжі, можна звести її до такого мінімуму, що Людина Гора почне худнути, марніти, втратить апетит і згасне...». Загалом, ваш приятель запропонував уморити вас голодом [41].

В першій частині фрагменту, перекладач вирішила перефразувати такі лексичні одиниці, як, наприклад, “*grow weak*” – «почне худнути». Хоча, за словниковим відповідником, “*grow weak*” має значення «слабшати» [41]. Також “*decay, and consume*” в українському варіанті перекладу відтворено, одним словом «згасне». Однак згідно зі словниковим перекладом українською “*decay*” має значення «гнути/розкладатися», а “*consume*” – «чахнути/марніти» [41]. Ймовірно, таким чином, перекладач вирішила не ускладнювати україномовний варіант надмірною кількістю однорідних членів речення, перефразувавши текст оригіналу.

Проте, друга частина речення повністю вилучена:

“...neither would the stench of your carcass be then so dangerous, when it should become more than half diminished; and immediately upon your death five or six thousand of his majesty's subjects might, in two or three days, cut your flesh from your bones, take it away by cart-loads, and bury it in distant parts, to prevent infection, leaving the skeleton as a monument of admiration to posterity” [42].

Відповідно до вражаюче безжального опису знищення тіла головного героя, можна погодитись з рішенням перекладача повністю вилучити фрагмент, не

намагаючись його адаптувати. Головним чином, зміст цієї частини не відіграє важливого значення для читача, до того ж, зміст залишається цілком зрозумілим. Важливу роль, проаналізований фрагмент відіграє, більшою мірою, лише для автора оригіналу, який у такий спосіб хотів наголосити на неймовірній жорстокості представників влади по відношенню до осіб, які є для них тягарем, що для дитячої цільової аудиторії немає жодного значення.

Прояви жорстокості та насильства у творі зустрічаються не лише у ставленні уряду до Гуллівера, а й інших героїв до тварин:

“...I saw him try both experiments upon a dog, but could not discern any effect from the former. After the latter the animal was ready to burst, and made so violent a discharge as was very offensive to me and my companion. The dog died on the spot, and we left the doctor...”[42].

Цей фрагмент було повністю вилучено з тексту перекладу, зважаючи на опис жорстокого, правду кажучи, безглузлого експерименту вченого над твариною. Відтворення цієї частини було б абсурдним рішенням враховуючи вікові особливості читача. За змістом, експеримент полягав у надуванні собаки, специфічним способом, до критичного стану: *“the animal was ready to burst”* [42]. Де, відповідно до словникових відповідників української мови, *“ready”* має значення *«готовий»*, відповідно *“to burst”* – *«вибухати»* [47].

Інші фрагменти тексту, що також пов’язані з невідповідним ставленням до тварин, були пом’якшені у перекладі:

“But being afraid the boy might owe me a spite, and well remembering how mischievous all children among us naturally are to sparrows, rabbits, young kittens, and puppy dogs, I fell on my knees, and pointing to the boy, made my master to understand, as well as I could, that I desired his son might be pardoned” [42]. – *«Одначе я не хотів, аби хлопчисько затаїв на мене злобу, і тому намагався дати зрозуміти його батькові, що прошу вибачити нерозумну дитину»* [41].

В цьому випадку, враховуючи дитячу цільову аудиторію, перекладач вирішила вилучити стереотипну думку автора, щодо жорстокого поводження дітей з тваринами:

“...remembering how mischievous all children among us naturally are to sparrows, rabbits, young kittens, and puppy dog...”[42].

Однак, щоб компенсувати втрачений сенс тексту оригіналу, автор перекладу вирішила перефразувати зміст: *«затаїв на мене злобу»* [47]. Хоча, за семантичним значенням, вилучені лексичні одиниці у перекладі, не порушують звичних критеріїв застосування пурифікації. Оскільки автор назвав дітей *“mischievous”*, що в перекладі має цілком прийнятне, відповідно до семантичного значення *«пустотливий/неслухняний»* [47].

Відповідно до аналізу умовно визначеної категорії жорстокості та насильства, варто зазначити, що у тексті перекладу трапляються випадки, коли перекладач повністю відтворює факти вбивства тварин, не вдаючись до адаптації змісту:

“The monkey was killed, and an order made, that no such animal should be kept about the palace”[42]. – *« Мавпу вбили й видали наказ, що забороняв тримати цих тварин близько від палацу»*[41].

Таке рішення можна пояснити тим, що за змістом мавпи були занадто небезпечними для Гуллівера, який будучи надзвичайного маленького розміру, порівняно з багатьма іншими тваринами. Тож, збереження цього факту при перекладі, не впливає на сприйняття змісту, а, навпаки, підтримується відповідно до вже сформованої симпатії читача до головного героя.

В межах категорії прояву жорстокості та насильства у тексті, пропонуємо розглянути опис небезпечних вистав при королівському дворі:

“These diversions are often attended with fatal accidents, whereof great numbers are on record. I myself have seen two or three candidates break a limb” [42]. – *«Такі вистави нерідко супроводжуються фатальними випадками й нещастями. Я на власні очі бачив кількох понівечених кандидатів-невдах»* [41].

Автор перекладу вирішила не деталізувати опис, а перефразувати фрагмент. На перший погляд сенс висловлювання “*two or three candidates break a limb*”, порівняно з іншими адаптованими частинами тексту, не видається вартим уваги для аналізу явища пурифікації. Однак адаптивне відтворення цієї частини, більшою мірою пов’язане з тим, що події відбуваються при дворі імператора. Дж. Свіфт відкрито висміював владу та суспільство того часу, як зазначалося раніше, тому текст оригіналу значно відрізняється від тексту перекладу, і більша частина подібних описів вилучається та адаптується при перекладі.

Продовжуючи аналіз подій при дворі імператора, пропонуємо розглянути наступний приклад, що відповідно до нашої умовної категоризації можна віднести до сцен політично обумовленого характеру, пов’язаного з королівськими особами:

*“There is likewise another diversion, which is only shown before the emperor and empress, and first minister, upon particular occasions. **The emperor lays on the table three fine silken threads of six inches long; one is blue, the other red, and the third green.** These threads are proposed as prizes for those persons whom the emperor has a mind to distinguish by a peculiar mark of his favour. ...The emperor holds a stick in his hands, both ends parallel to the horizon, while the candidates advancing, one by one, sometimes leap over the stick, sometimes creep under it, backward and forward, several times, according as the stick is advanced or depressed. ...Whoever performs his part with most agility, and holds out the longest in leaping and creeping, is rewarded with the blue-coloured silk; the red is given to the next, and the green to the third, which they all wear girt twice round about the middle; and you see few great persons about this court who are not adorned with one of these girdles” [42].*

Цей фрагмент, також потрапив під цензуру при перекладі Г. Фурси, в результаті чого, був повністю вилучений. Причина полягає в тому, що у вигляді змагання, автор проводить паралель стосунків між королем та трьома англійськими орденами: Підв’язки, Лазні та Св. Андрія. Про що символізують блакитні, червоні та зелені стрічки, згадані як нагороди для учасників змагання [41]. Подібні фрагменти, під впливом цензури встановленої владою різного часу, часто зазнавали змін.

Аналізуючи події при дворі імператора, пропонуємо розглянути наступний фрагмент:

*“As soon as they got into order they divided into two parties, **performed mock skirmishes, discharged blunt arrows, drew their swords, fled and pursued, attacked and retired**, and in short discovered the best military discipline I ever beheld” [42]. – «Вишикувавшись, кавалеристи розділилися на два загони, і **воєнні дії почалися**» [41].*

Для уникнення подробиць ведення битви, перекладач вдався до повного вилучення цієї частини речення при перекладі, коротко перефразувавши зміст. Можна пояснити це тим, що перекладач вимушено вирішив упустити опис злагодженої дисципліни війська імператора. На перший погляд, у наведеному фрагменті, відсутній опис жорстоких подій чи вбивства, які є головними критеріями застосування явища пурифікації, адже стріли були затупленні – *“blunt arrows”*, – і битви несправжні – *“mock skirmishes”*. Пояснити використання адаптованого перекладу можна спираючись на довідникові джерела, які стверджують, що адаптація цієї частини тексту пов’язана з Георгом I та описує його захоплення військовими парадом. Однак, на думку впливових осіб, подібних «паралелей» у тексті перекладу не має бути [41].

Подібне зустрічається і у наступному випадку:

*“The people so highly resented this law, that our histories tell us, there have been six rebellions raised on that account; wherein **one emperor lost his life, and another his crown**” [42]. – «Літописи згадують про шість повстань, під час яких **постраждали навіть королівські особи**» [41].*

Тут перекладач, також вирішила упустити прирівнювання змісту твору з королівськими особами, перефразувавши зміст. Мова йде про смерть Карла I, що був страчений під час буржуазної революції, та Якова II, що втратив престол та був вигнаний з країни у наслідок перевороту 1688 року [41]. Хоча, як і у вище проаналізованих випадках, з точки зору семантичного значення слів та їх перекладу, причини для застосування пурифікації відсутні.

До категорії порушення моральних принципів, зокрема, стосовно природніх потреб, перекладач також модифікувала:

*“I went on one side about two hundred yards, and beckoning to her not to look or to follow me, I hid myself between two leaves of sorrel, and there **discharged the necessities of nature**” [42]. – «Там я поспіхом сховався між листям щавлю та **нарешті покінчив із цією історією, що так затяглася**» [41].*

Можемо прослідкувати, як перекладач вдалася до перефразування англомовного фрагменту *“**discharged the necessities of nature**”*, українською *«**нарешті покінчив із цією історією, що так затяглася**»*. Таким чином, автор повністю вилучила цей «делікатний» момент, вдаючись для перефразування з метою збереження логічного сприйняття змісту. Однак фрагмент, де Гуллівер намагається загасити пожежу у палаці імператора «делікатним» способом, перекладач вирішила повністю вилучити при перекладі:

“... this magnificent palace would have infallibly been burnt down to the ground, if, by a presence of mind unusual to me, I had not suddenly thought of an expedient. I had, the evening before, drunk plentifully of a most delicious wine called glimigrim...which is very diuretic. By the luckiest chance in the world, I had not discharged myself of any part of it. The heat I had contracted by coming very near the flames, and by labouring to quench them, made the wine begin to operate by urine; which I voided in such a quantity, and applied so well to the proper places, that in three minutes the fire was wholly extinguished...”[42].

За змістом запропонованого фрагменту, можемо зрозуміти, що причина не лише в способі гасіння пожежі, а також у зловживанні алкоголем Гуллівером:

“I had, the evening before, drunk plentifully of a most delicious wine called glimigrim...which is very diuretic” [42].

Відтворення цього фрагменту при перекладі, могло негативно вплинути на сприйняття головного героя читачами, зруйнувавши позитивний образ героя. Варто зазначити, що часткова згадка про цю подію була відтворена при перекладі в обвинувальному акті Гулліверу:

“...*by discharge of his urine, put out the said fire kindled in the said apartment, lying and being within the precincts of the said royal palace, against the statute in that case provided, etc. against the duty, etc*”[42]. – «Далі в цьому обвинувальному акті, який я наводжу лише частково, мені пригадали все: ненажерливість, препоганий характер, загрозу для населення Ліліпутії, **ба навіть природні потреби**. Я прочитав цей цікавий документ, відклав його та зітхнув»[41].

Тут, “*by discharge of his urine*” було перефразовано перекладачем, як «**природні потреби**». Хоча, за словниковим відповідником “*discharge*», має значення «*спускання/зливання/спорожнювання*», а “*urine*”, відповідно «*сеча*»[47]. Відповідно до зазначеного перекладу проаналізованих лексичних одиниць, які з семантичної точки зору, на перший погляд, не відповідають критеріям застосування пурифікації, в цьому варіанті перекладу, їх було вирішено видозмінити.

В межах цієї умовної категорії порушення моральних принципів, автор перекладу також звертала увагу на вживання алкоголю:

“*I took these vehicles and soon emptied them all; twenty of them were filled with meat, and ten with liquor...*”[42] – «Я взяв ті візки і швидко спорожнив їх. На двадцяти була їжа, на десяти – **напої**» [41].

В цьому випадку перекладач вдало замінила неприйнятну лексичну одиницю, в межах дитячої літератури, на більш нейтральний еквівалент. Таким чином, цілком передала зміст оригіналу з огляду на особливості перекладу дитячої літератури, зокрема, норм цензури.

Інший підхід до перекладу зустрічається у наступному випадку:

“*I was extremely tired, and with that, and the heat of the weather, and about **half a pint of brandy that I drank** as I left the ship, I found myself much inclined to sleep*” [42]. – «Я дуже втомився, **ноги відмовлялися мені служити**, мене долав сон» [42].

Можемо спостерігати вилучення прямого факту вживання алкоголю головним героєм:

“...*half a pint of brandy that I drank...*” [42].

Який перекладач вирішила перефразувати:

“...ноги відмовлялися мені служити...” [41].

Таким чином, перекладач застосувала авторський підхід до відтворення змісту оригіналу, без зайвих подробиць, які могли б негативно вплинути на позитивний образ головного героя.

В межах умовної категорії порушення моральних принципів, застосування явища пурифікації, також зустрічається для адаптації тексту з метою упущення певних релігійних понять. При перекладі дитячої літератури подібні фрагменти прийнято упускати:

“It is the custom, that every Wednesday (which, as I have observed, is their Sabbath)...” [42]. – «Щосереді – цей день вважався у королівстві вихідним...»[41].

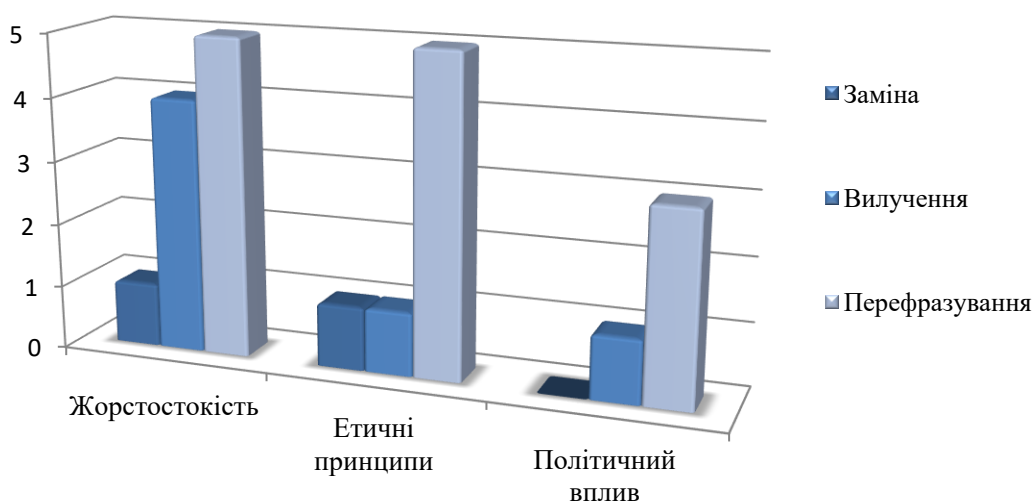
Можемо спостерігати повне упущення зазначеного у тексті оригіналу священного вихідного дня іудеїв – Шаббату. Це особливий, у релігійному значенні день, який визнається лише в межах певних віросповідань, за порушення якого, в давні часи, передбачалася смертна кара. Подібні релігійні факти, що є сторонніми або, подекуди, неприйнятними, відповідно до цінностей цільової аудиторії, замінюються або вилучаються повністю. Основною причиною називають небажання ускладнювати зміст тексту перекладу в межах дитячої цільової аудиторії. Цей випадок не став виключенням, з метою компенсації втраченого змісту оригіналу, використане перефразування перекладачем, стало вдалим рішенням. Таким чином автор не спотворив зміст твору і не ускладнив сприйняття тексту для юного читача.

Згадки про Шаббат у тексті піддаються цілковитій адаптації на постійній основі, про що свідчить наступний приклад:

“There could not be fewer than thirty persons with their wives and children (for the country is very populous;) and my master demanded the rate of a full room whenever he showed me at home, although it were only to a single family; so that for some time I had but little ease every day of the week (except Wednesday, which is their Sabbath,) although I were not carried to the town”[42]. – «Протягом кількох тижнів я не мав відпочинку, крім дня, коли мій хазяїн вирішував перепочити» [41].

Тут згадку у творі оригіналу про Шаббат “*except Wednesday, which is their Sabbath*”, перекладач вирішила повністю перефразувати «*крім дня, коли мій хазяїн вирішував перепочити*». Пояснити це можна тим, що це було зроблено з метою полегшення сприйняття змісту для читачів, хоча відомі випадки застосування додаткових пояснень у подібних випадках іншими перекладачами.

Отже, в результаті порівняльно-перекладознавчого аналізу табуйованих частин тексту оригіналу та їх адаптованих варіантів у перекладі, з урахуванням умовно окреслених тематичних категорії застосування пурифікації, ми дійшли висновку, що основними підходами до відтворення табуйованих частин змісту оригіналу у перекладі Г. Фурс є перефразування, вилучення та заміна грубих еквівалентів.

З метою визначення найпоширенішого способу відтворення заборонених тематичних категорій тексту оригіналу у перекладі, був проведений аналіз частотності їх застосування автором перекладу. Для цього було обрано 20 адаптованих частин (описів) тексту оригіналу з урахуванням раніше окреслених способів перекладу. Кінцевий результат проведеного дослідження візуально представлений у вигляді гістограми. Зрозуміло, що найбільш поширеним авторським рішенням у перекладі табуйованих фрагментів тексту є використання перефразування. Для кращого розуміння заборонених категорій та способів їх

відтворення у перекладі в межах явища пурифікації, пропонуємо розглянути порівняльно перекладацький аналіз твору Д. Дефо «Робінзон Крузо».

3.1.2. Пурифікація при перекладі твору Д. Дефо «Робінзон Крузо»

«Робінзон Крузо» – це твір англійського письменника Д. Дефо, про дивовижні пригоди головного героя Робінзона Крузо, який продемонстрував надзвичайну мужність, винахідливість та витривалість, до того ж зміг прожити на незаселеному острові більше 20 років. Проаналізувавши зміст оригіналу, можемо стверджувати, що твір написаний з зображенням дій помірної жорстокості, які відповідно до умов перебування головного героя, є абсолютно зрозумілими та необхідними, головним чином, для виживання на острові без їжі, житла та ліків. Для аналізу застосування явища пурифікації у творі «Робінзон Крузо», ми обрали адаптований варіант перекладу, виконаного А. Клімовою. Основними способами перекладу якої є часткове, рідше, повне вилучення табуйованих фрагментів тексту, з метою пом'якшення сцен жорстокості та вбивств, присутніх у творі оригіналу. В результаті порівняльно-перекладацького аналізу змісту оригіналу та адаптованого варіанту перекладу цього твору, пропонуємо власну тематичну класифікацію адаптованих частин тексту оригіналу. На відміну від «Мандрів Гуллівера» Дж. Свіфта, в цьому творі відсутні саркастичні висміювання влади та суспільства, а також, сцени еротичного характеру. Натомість, провідною категорією застосування пурифікації є описи жорстокості, які ми вирішили розмежувати: по відношенню до тварин (заради розваги та їжі), та по відношенню до людей (жертвоприношення). Окремо пропонуємо додати категорії смерті (як явища), та вживання алкоголю та тютюну.

Відповідно до зазначеної умовної класифікації, пропонуємо детальніше проаналізувати способи перекладу жорстокості, на прикладі, ставлення головного героя до тварин. Як зазначалося на початку, подібні сцени можна зрозуміти, спираючись на життєві обставини в які герой потрапив. Однак у тексті оригіналу зустрічаються випадки вбивств задля розваги, як це відбулося з левом:

“...Xury, says I, “you shall on shore and kill him.” ...I took our biggest gun, which was almost musket-bore, and loaded it with a good charge of powder, and with two slugs,

*and laid it down; then I loaded another gun with two bullets; and the third (for we had three pieces) I loaded with five smaller bullets. I took the best aim I could with the first piece to have shot him in the head, but he lay so with his leg raised a little above his nose, that the slugs hit his leg about the knee and broke the bone. He started up, growling at first, but finding his leg broken, fell down again... I took up the second piece immediately, and though he began to move off, fired again, and shot him in the head, and had the pleasure to see him drop...**This was game indeed to us, but this was no food...** Xury could not cut off his head, but he cut off a foot, and brought it with him... I resolved to take off his skin...and it afterwards served me to lie upon”[41]. – «Під час однієї з таких вилазок я підстрелив лева, який раптом напав на нас, і ми насилу його оббілювали — здобич була знаменита, але геть неїстівна. Шкуру звіра ми розтягли на даху каюти, сонце її як слід висушило й видубило; згодом вона правила мені за постіль» [37].*

При перекладі цього фрагменту, перекладач вирішила упустити значну частину тексту з описом особливо жорстоких дій. Як, наприклад, детальний опис вбивства:

“I took the best aim I could with the first piece to have shot him in the head, but he lay so with his leg raised a little above his nose, that the slugs hit his leg about the knee and broke the bone”[41].

При перекладі, з урахуванням віку цільової аудиторії наведений фрагмент було коротко перефразовано: «...я підстрелив лева...» [37]. До того ж, з метою побудови сюжету на користь героїв, було частково змінено хід подій: «я підстрелив лева, який раптом напав на нас» [37]. Хоча, за змістом оригіналу, Робінзон застрелив лева, який спокійно відпочивав на березі і не мав наміру нападати на них, про що свідчить вислів Робінзона: “**This was game indeed to us, but this was no food...**” [41].

Окреслені способи перекладу є провідними при перекладі подібних сцен, що прослідковується в наступних прикладах:

“This was the more strange to me because, though I had killed a wild cat, as I called it, with my gun, yet I thought it was quite a different kind from our European cats; but the young cats were the same kind of house-breed as the old one; and both my cats being females, I thought it very strange” [41]. – «Я бачив на острові тварин, подібних до диких котів, але ніяк не припускав такого розвитку подій» [37].

В цьому фрагменті, при перекладі повністю упущений факт вбивства героєм тварин:

“...though I had killed a wild cat, as I called it, with my gun, yet I thought it was quite a different kind from our European cats...” [41].

Натомість, щоб не спотворювати логічний виклад сюжету автором, перекладач вирішила перефразувати вилучений фрагмент:

«Я бачив на острові тварин, подібних до диких котів»[37].

На цьому прикладі, можемо також спостерігати вилучення зайвих суджень стосовно розмноження диких котів, що при перекладі відтворено:

«...але ніяк не припускав такого розвитку подій»[37].

А в тексті оригіналу, автор замислився, як це могло трапитись, якщо в нього були лише кішки:

“This was the more strange to me because... both my cats being females...”[41].

Однак, загалом, головний герой рідко вбивав тварин з ціллю розваги. Зазвичай, подібні дії були вимушеним рішенням:

*“But from these three cats I afterwards came to be so pestered with cats **that I was forced to kill them like vermin or wild beasts**, and to drive them from my house as much as possible”[37]. – «Від цих трьох кошенят згодом розвелось незліченне потомство, таке галасливе й ненажерливе, що часом мені навіть доводилося шкодувати, що колись я врятував наших кішок із корабля» [37].*

Тут перекладач перефразувала зміст оригіналу, уникнувши повного відтворення змісту оригіналу. За змістом, Робінзон був вимушений позбутися частини котів, деяких навіть вбивши:

“...*I was forced to kill them like vermin or wild beasts, and to drive them from my house*”[41].

З метою компенсації втраченого змісту та дотримання норм цензури в межах дитячої літератури, перекладач перефразувала табуйований фрагмент:

“...*часом мені навіть доводилося шкодувати*”[41].

Жорстоке ставлення героя до диких кішок зустрічається у тексті неодноразово, але перекладач майстерно вдається до перефразування змісту за допомогою нейтральних еквівалентів:

“...*whereas the rest ran wild in the woods, and became indeed troublesome to me at last, for they would often come into my house, and plunder me too, till at last I was obliged to shoot them, and did kill a great many; at length they left me*” [41]. – «*Це напівдике кошаче плем'я завдавало мені багато прикромців і клопоту, поки я не почав проти нього справжню війну*» [37].

Дещо грубим був підхід Робінзона і до ловлі папуги, задля майбутнього його приручення:

“*I did, after some painstaking, catch a young parrot, for I knocked it down with a stick, and having recovered it, I brought it home; but it was some years before I could make him speak*” [37].– «*Я весь змок, ганяючись за птахам а пес мій веселився, розлякуючи їх радісним гавканням; нарешті мені вдалося взяти одного в полон*» [37].

У вище наведеному прикладі, при перекладі, можемо спостерігати чергове упущення моментів насильства, а саме ловлю папуги палицею, в результаті чого, папуга постраждав:

“...*I knocked it down with a stick, and having recovered it...*” [37].

Що при перекладі було перефразовано: .

«...*нарешті мені вдалося взяти одного в полон*» [37].

Таким чином, з метою збереження позитивного відношення до цієї ситуації у читачів, адже, нарешті, у Робінзона буде друг, з яким можна буде поговорити, перекладач вирішила не перекладати зміст оригіналу дослівно.

Адаптований варіант тексту оригіналу застосовується з метою дотримання норм цензури передбачених для дитячої літератури та, головним чином, для збереження позитивного образу головного героя у читачів, зустрічається у наступних випадках:

*“I found in the low grounds hares (as I thought them to be) and foxes; but they differed greatly from all the other kinds I had met with, **nor could I satisfy myself to eat them, though I killed several**” [41]. – «Бачив я тварин, схожих на лисиць і на невеликих кішок із тигровим забарвленням. **Витрачати на них порох було марною справою – я здогадувався, що для їжі вони негодяться**» [37].*

Тут перекладач вирішила не зазначати, що Робінзон все ж таки вбив декілька тварин, хоч і не для їжі:

“...nor could I satisfy myself to eat them, though I killed several” [41].

Перефразувавши цю частину речення, можемо спостерігати, як перекладач вдало відтворила зміст оригіналу, зі збереженням логічного викладу думок:

«Витрачати на них порох було марною справою – я здогадувався, що для їжі вони негодяться» [37].

Схожа ситуація зустрічається у наступному прикладі:

*“I could have shot as many as I pleased, but was very sparing of my powder and shot, and therefore had **more mind to kill a she-goat if I could, which I could better feed on...**”[41]. – «Можна було б і далі полювати, але я вирішив поберегти порох» [37].*

В цьому випадку, автор адаптованого перекладу вирішила не відтворювати байдужість та холонокровність при полюванні героя, адаптувавши частину речення: *“I could have shot as many as I pleased...” [41].* Що в перекладі була перефразована близько до оригіналу, але з іншим, семантичним забарвленням, більш притаманним для позитивного викладу думок, в межах літератури для дітей: *«Можна було б і далі полювати...» [37].* Однак друга частина речення, де герой вирішив не витрачати порох марно, а краще вбити козу, з якої було б більше користі:

“...more mind to kill a she-goat if I could, which I could better feed on...” [41].

Таким чином, проаналізувавши речення в цілому, перекладач змогла надати більш нейтрального забарвлення тексту перекладу, не акцентуючи увагу, що єдиною причиною, чому герой не продовжив полювання була економія пороху.

Схоже зустрічається у сцені, коли герой ловив у пастки кіз, зловивши, в результаті дикого, літнього цапа, який не міг принести жодної користі Робінзону:

“I could have killed him, but that was not my business, nor would it answer my end; so I even let him out, and he ran away as if he had been frightened out of his wits” [41]. – «Цапа я випустив на волю, і він, радісно боднувши дерево, яке трапилося по дорозі, побрів геть...»[37].

Перекладачка в цьому випадку не тільки вилучила першочергову думку героя про вбивство цапа, а перефразувавши зміст, надала героєві добросердечності, зобразивши радість цапа, якому він подарував свободу.

Під час битви з вовками, також спостерігається упущення деталізованого перекладу жорстоких сцен при перекладі:

“Four of them being shot in the head, dropped; several others were wounded, and went bleeding off, as we could see by the snow” [41]. – «Четверо з них **лишилися на місці**, багато були поранені та спливали кров'ю, про що свідчили сліди на снігу» [37].

В цьому випадку також зустрічається перефразування змісту оригіналу. Відповідно до чого, замість *“being shot in the head, dropped”*, де за словником *“to drop”*, має значення «знижуватися/надати», в тексті перекладу було перефразовано *«лишилися на місці»* [47]. Таким чином, при перекладі, перекладачеві вдалося уникнути деталізованого опису жорстокої, для дитячого сприйняття, розправи над вовком. Однак інша частина речення повністю відтворює криваву картину битви вовків та людей. Пояснити це можна тим, що уникнення повного опису подій, негативно б вплинуло на логіку відтворення тексту оригіналу при перекладі, до того ж, при перекладі варто звертати увагу на художньо-стилістичний характер відтворення змісту відповідно до задуму автора оригіналу. В цьому випадку,

перекладачеві необхідно було викликати у читачів співчуття до героїв, що потрапили в біду.

Продовжуючи аналіз сцени битви з вовками, було адаптовано при перекладі наступний фрагмент:

“...one of the men was no doubt the same whom we heard fire the gun, for there lay a gun just by him fired off; but as to the man, **his head and the upper part of his body was eaten up**” [41]. – «Напевне, постріл, який ми почули, зробив один із цих людей – поруч із ним лежала розряджена рушниця» [37].

За зрозумілих причин, перекладач вилучила частину речення з детальним описом понівеченого тіла людини вовком:

“...his head and the upper part of his body was eaten up”[41].

Далі пропонуємо детальніше розглянути категорію жорстокості на прикладі сцен пов’язаних з добуванням їжі:

“I went, indeed, **intending to kill a kid** out of my own flock; and bring it home **and dress it**” [41]. – «У мене був план **привести козеня** з далекого загону і **приготувати м’ясну страву...**»[37].

Тут перекладач також вирішила не відтворювати дослівно текст оригіналу, вдавшись до перефразування. Початкове висловлювання: “...**intending to kill a kid**”, – було перефразовано більш нейтрально, – «**привести козеня**» [37]. А “**dress it**”, що за словниковим відповідником має значення «**вичінювати**», було також перефразовано при перекладі, на більш нейтральний, прийнятний варіант: «**приготувати м’ясну страву**» [37]. Таким чином, перекладач, пом’якшила сприйняття змісту оригіналу, не акцентуючи увагу на спосіб добування їжі в таких суворих умовах виживання.

Схожий підхід зустрічається і в наступній ситуації:

“...and the like by a turtle; **I could cut it up, take out the eggs and a piece or two of the flesh**, which was enough for me, and bring them home in a basket...”[41]. – «Якщо мені вдалося знайти черепащачі яйця, **то я міг забрати їх усі одразу...**» [37].

Тут знову бачимо повної заміни змісту оригіналу, в результаті якої, було вилучено подробиці розчленування черепахи:

“...I could cut it up, take out the eggs and a piece or two of the flesh” [41].

Про факт розчленування свідчать такі словосполучення, як *“cut it up”*, яке відповідно до прямого словникового відповідника, має значення «розрізувати/розрубати на куски» [47]. Та, відповідно, *“take out”*, що має значення «виймати» [47].

Подібне спостерігається і в наступному випадку:

“I spent in cooking the turtle. I found in her three-score eggs; and her flesh was to me, at that time, the most savoury and pleasant that ever I tasted in my life...”[41]. – «Учора знайшов на березі велику зелену черепаху, а поблизу неї – гніздо і яйця. Сьогодні засмажив черепаху на вугіллі; я ніколи не пробував такого ніжного та смачного м'яса...»[37].

В цьому випадку, щоб не вдаватись до подробиць звідки саме Робінзон дістав яйця, перекладач вирішила перефразувати фрагмент, додавши пояснення для логічної передачі змісту: *«...а поблизу неї – гніздо і яйця»* [37].

У пошуках їжі, герой вдавався до жорстких дій, вбиваючи значну кількість тварин, зокрема, задля пошуку їстівних видів:

“Yet I saw abundance of fowls, but knew not their kinds; neither when I killed them could I tell what was fit for food, and what not. At my coming back, I shot at a great bird which I saw sitting upon a tree on the side of a great wood... As for the creature I killed, I took it to be a kind of hawk, its colour and beak resembling it, but it had no talons or claws more than common. Its flesh was carrion, and fit for nothing”[41]. – «Спустившись додола, я не втримався і підстрелив одну з пташок. Гуркіт моєї рушниці, який, вочевидь, ніколи не лунав у цих місцях, сполошив у заростях пернатих і дрібну живність. До того ж м'ясо марно вбитого птаха виявилось не їстівним» [37].

При перекладі спостерігаємо чергове упущення стосовно кількості вбитих тварин:

“...when I killed them could I tell what was fit for food, and what not” [41].

З метою пом'якшення дій головного героя, перекладач вирішила перефразувати зміст, посиливши відчуття жалю у героя до вбитої тварини, адже справжню їх кількість при перекладі було змінено:

«...я не втримався і підстрелив одну з пташок» [37].

Як зазначалося вище, сцени прояву жорстокості в тексті оригіналу пов'язані не лише по відношенню до тварин, а й у ставленні до людей, наприклад, як трапилося з моряками, винними у заколоті проти капітана:

“...except Atkins, whom he was commanded by the governor to advise to prepare for death, for that he would be hanged in the morning” [41]. – «...щодо Аткинса, то він завтра ранці меліпатиметься в зашморгу» [37].

У вище наведеному випадку, перекладач за допомогою смислового розвитку, відтворив вислів *“he would be hanged”*, більш кращим художньо-стилістичним відповідником. Дослівний переклад відтворив би сенс з жорсткішим відтінком.

Під час стрільби, деталізований переклад відповідно до тексту оригіналу також упускається, натомість спостерігається використання більш узагальненого опису:

“...with his pistol, shot the new captain through the head, the bullet entering at his mouth, and came out again behind one of his ears, so that he never spoke a word more...”[41]. – «Попри рану, штурман устиг вистрелити і влучив у голову ватажкові, змусивши того замовкнути назавжди» [37].

В межах прояву жорстокості по відношенню до людей, пропонуємо розглянути наступний блок сцен, що стосується жертвоприношень, канібалів, їх звичаїв, жорстоких вбивств та ставлення головного героя до них. До прикладу, пропонуємо розглянути наступну ситуацію:

“...and there I might sit and observe all their bloody doings, and take my full aim at their heads, when they were so close together as that it would be next to impossible that I should miss my shot, or that I could fail wounding three or four of them at the first shot” [41]. – «Я думав про те, як у розпал кривавого бенкету я міг би причаїтися в

якомусь сховищі й, маючи двійко заряджених пістолетів, три рушниці й шаблю, **рантово атакував би дикунів. Кількох я напевне вклав би на місці, ну а решта...**» [37].

Ми можемо спостерігати як перекладач вдало відтворила “**all their bloody doings**”, переклавши «**кривавий бенкет**». Таким чином, влучно відтворивши зміст тексту оригіналу та не порушуючи етичні цінності цільової аудиторії. Аналогічний підхід можемо спостерігати при відтворенні “**take my full aim at their heads**”, переклавши «**рантово атакував би дикунів**». Окрім цього випадку, також вдало перефразовано наступний фрагмент:

“**I should miss my shot, or that I could fail wounding three or four of them...**” [41].
–«**Кількох я напевне вклав би на місці...**» [37].

Перекладач вирішила не вдаватись до подробиць проведення атаки та відтворила зміст, використавши перефразування окремих частин, а саме: “**I could fail wounding**” [41]. У варіанті перекладу зустрічаємо варіант: «**вклав би на місці**» [37]. У такий спосіб перекладач вдало відтворила зміст, адже відповідно до словникового значення, “**wounding**” перекладається, як «заподіяння (завдання) ран/нанесення поранення» [47]. Однак, зважаючи на вік цільової аудиторії, подібна деталізація з використанням словникового відповідника була б недоречною.

Більшість моментів пов’язаних з жертвоприношеннями, при адаптації зазнали значних вилучень:

“**I presently found there were no less than nine naked savages sitting round a small fire they had made, not to warm them, for they had no need of that, the weather being extremely hot, but, as I supposed, to dress some of their barbarous diet of human flesh which they had brought with them, whether alive or dead I could not tell**” [41]. – «**I відразу побачив голих дикунів, які сидіти біля багаття. Їх було душ із десять, і, напевне, вони розклали багаття зовсім не для того, щоб погрітися**» [37].

Автор адаптованого перекладу, вилучивши виділений фрагмент, зміг передати зміст належним чином. При перекладі, використав перефразування:

«...напевне, вони розклали багаття зовсім не для того, щоб погрітися»
[37].

Завдяки такому підходу, перекладач змогла, не відтворюючи зміст дослівно, цілком зрозуміло натякнути на жахливі події, що плануються.

Продовжуючи аналіз цього фрагменту, пропонуємо розглянути наступний приклад:

“I could not perceive, by my nicest observation, but that they were stark naked, and had not the least covering upon them; but whether they were men or women I could not distinguish” [41]. – *«Жінок серед дикунів не було, і те, що вони відвідали острів для чергового варварського бенкету, на викликало сумнівів»* [37].

Можемо спостерігати, як при перекладі, автор вирішила вилучити ймовірність участі жінок у подібних жертвоприношеннях. Можливо, тому що жінок підсвідомо асоціюють з добротою, милосердям, затишком, турботою, аж ніяк не з участю у подібних ритуалах. До того ж, варто зазначити, що при перекладі упущений той факт, що дикуни були повністю голі: *“...they were stark naked”* [41].

Зазвичай опис місць після проведення ритуалів вилучається при перекладі:

“This was a dreadful sight to me, especially as, going down to the shore, I could see the marks of horror which the dismal work they had been about had left behind it - viz. the blood, the bones, and part of the flesh of human bodies eaten and devoured by those wretches with merriment and sport” [41]. – *«На березі, як зазвичай, залишилися сліди кривавого бенкету»* [37].

На вище розглянутому прикладі розуміємо, що детальний опис місця жертвоприношення не відтворений, натомість, в черговий раз, використано перефразування: *«сліди кривавого бенкету»*, – що є влучним варіантом. Це можна пояснити тим, що, так чи інакше, донести до читача всю жорстокість канібалізму, повністю вилучивши зі змісту не вдасться, адже подібні сцени мають важливе значення для логічного сприйняття змісту твору. Тому, використання подібних маніпуляцій є дуже правильним рішенням.

У наступному прикладі, також вилучено детальний опис жорстоких знущань дикунів над жертвами, натомість, використано перефразування:

“I perceived one of them immediately fall; being knocked down, I suppose, with a club or wooden sword, for that was their way; and two or three others were at work immediately, cutting him open for their cookery, while the other victim was left standing by himself, till they should be ready for him” [41]. – «Одного чоловіка людожери відразу ж повалити на землю, вдаривши по голові важким дрюком, **відтак з'юрмилися над полоненим розмахуючи списами.** Другого тубільця тримати за руки готуючи до тієї самої долі» [37].

Подібні адаптації при перекладі відбуваються не лише з зображенням сцен насильства у ставленні до тварин чи людей. Особливий підхід прослідковується до перекладу смерті, в цілому. В тексті, при перекладі, подібні сцени відтворюються більш нейтрально, із застосуванням перефразування, щоб уникнути зайвих подробиць, що можуть не травмувати читача. До прикладу, пропонуємо розглянути частину, де Робінзон серйозно захворів і був на крок від смерті:

“Very ill; frightened almost to death with the apprehensions of my sad condition – to be sick, and no help” [41]. – «**Мій стан погіршується, боюся, я серйозно захворів**» [37].

Тут, знову, можемо спостерігати вилучення детального опису хворобливого стану головного героя: *“Very ill; frightened almost to death...” [41].* Що перекладач вдало перефразувала: «**Мій стан погіршується...**» [37]. Таким чином сенс твору оригіналу було відтворено повністю, без зайвих ускладнень емоційного сприйняття тексту перекладу для читача. Оскільки відповідно до словникових варіантів перекладу, *“very ill”* має значення «хворий/слабий/нездоровий» [47]. А *“frighted to death”*, має значення «наляканий до смерті» [47].

В межах категорії смерті, також пропонуємо розглянути подібні фрагменти пов'язані з відтворенням смерті тварин. Зазвичай подібні сцени вилучаються, як наприклад із цапом, якого довелося поховати в печері:

“The old goat whom I found expiring died in the mouth of the cave the next day after I made this discovery; and I found it much easier to dig a great hole there, and throw him in and cover him with earth, than to drag him out; so I interred him there, to prevent offence to my nose” [41].

Окрім вилучення подібних фрагментів, перекладач вдається до перефразування:

*“But these were not the two cats **which I brought on shore at first, for they were both of them dead...**”[41]. – «Це вже не ті кішки, яких я забрав із корабля. **Гості з Бразилії давно вирушили до кошачого раю...**»[37].*

Таким чином новина про смерть тварин для юного читача підноситься з легшої сторони, запевняючи, що далі вони відправилися в добрий світ, до кошачого раю.

Подібне зустрічається у випадку невдачі Робінзона виростити козеня самостійно, так як воно відмовлялося їсти і пити, герой був змушений діяти жорстоко, щоб не змушувати тварину страждати:

“...in hopes to have bred it up tame; but it would not eat; so I was forced to kill it and eat it myself” [41]. – «Я сподівався виростити його і приручити, але з цього нічого не вийшло – сисунець нічого не їв і танув на очах...» [37].

З метою уникнення опису, що насправді герой вбив і з’їв козеня, перекладач вилучила частину речення, перефразувавши: *«...але з цього нічого не вийшло...» [37].* Таким чином, зміст було відтворено вдало, без зайвих подробиць, що могло б травмувати психіку дитини.

Окрім адаптування фрагментів зображення жорстокості, далі пропонуємо розглянути аналіз наступної, умовно виділеної тематичної категорії. Як кожний моряк, головний герой, схильний до вживання алкоголю та тютюну. До перекладу таких моментів, А. Клімова підходила по-різному:

“...the punch was made and I was made half drunk with it: and in that one night's wickedness I drowned all my repentance, all my reflections upon my past conduct, all my resolutions for the future” [41]. – «За звичаєм моряків приготували пунш, і весь

наступний тиждень ми з приятелем, зрідка висходячи насолодитися чудовою погодою, **провели в моїй каюті, подовгу бесідуючи...**[37].

За змістом зрозуміло, що моряки досить довго і багато проводили часу випиваючи. Щоб уникнути відтворення змісту оригіналу, перекладач вирішила частково вилучити та перефразувати цей фрагмент при перекладі, адаптувавши зміст для дітей.

Подібний підхід зустрічається і при перекладі сцен пов'язаних з курінням. Попередньо повністю вилучивши фрагмент опису експериментів головного героя з тютюном та алкоголем, автор перекладу вирішила перефразувати зміст:

“This evening I renewed the medicine, which I had supposed did me good the day before – the tobacco steeped in rum; only I did not take so much as before, nor did I chew any of the leaf, or hold my head over the smoke ...”[41]– **«Перед сном прийняв ті самі ліки, тільки не пив так багато настоянки й не вдихав тютюнового диму»** [37].

Схожий підхід зустрічається і в наступному випадку:

“I renewed the medicine all the three ways; and dosed myself with it as at first, and doubled the quantity which I drank” [41]. – **«Знову лікувався тютюном, збільшив порцію настоянки. Відлежувався»** [37].

Проаналізувавши зміст, Робінзон знову експериментував з алкоголем та тютюном, вживаючи у великих кількостях, що при перекладі автор вилучила:

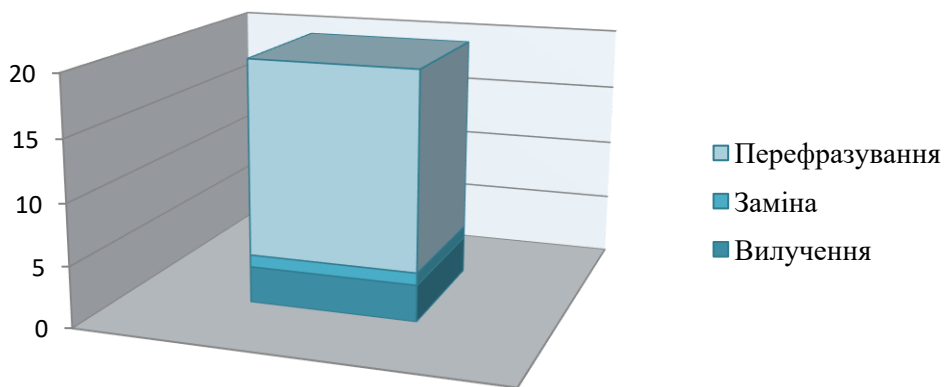
“...dosed myself with it as at first, and doubled the quantity which I drank” [41].

Натомість, можемо спостерігати перефразування цього фрагменту, що не відтворює зміст оригіналу, однак компенсує його втрату, зберігаючи логіку викладення думок автора: **«...збільшив порцію настоянки»** [37].

У такий спосіб, читач захищений від подробиць зловживання героєм алкоголю і тютюну. До того ж, зберігаючи у такий спосіб позитивне сприйняття Робінзона Крузо читачами.

Отже, у результаті проведеного дослідження на основі твору «Робінзон Крузо» Дж. Свіфта та його перекладу виконаного А. Клімовою, можемо зазначити,

що жорстокість є провідною категорією застосування пурифікації. Оскільки, за сюжетом, головний герой вимушений виживати на безлюдному острові, зображення подібних сцен є цілком зрозумілим та очікуваним явищем. Однак враховуючи вік дитячої цільової аудиторії, повне відтворення окреслених фрагментів недопустиме. Тому, перекладач використовує декілька способів відтворення подібних сцен у перекладі: вилучення, перефразування та заміна грубих еквівалентів. З метою комплексного аналізу зазначених способів відтворення табуйованих сцен у перекладі та їх частотності використання, було обрано 20 фрагментів (описів) з тексту оригіналу та їх адаптованим варіантом у перекладі.

Зазначена гістограма є візуальним представленням результатів проведеного дослідження, що демонструє відношення проаналізованої кількості адаптованих частин тексту та способів їх відтворення. В результаті чого, можемо впевнено зазначити, що перефразування є провідним рішенням перекладача у відтворенні змісту оригіналу в межах явища пурифікації. Однак розглядаючи зразки сучасних перекладів творів дитячої літератури, можемо зазначити, що підходи до перекладу змінюються. Більше інформації про існування чи відсутність пурифікації перекладу у дитячій літературі надано в наступному підрозділі.

3.2. Вплив пурифікації на повноцінність сприймання читачами художньої літератури

Для порівняння з вже проаналізованими матеріалами дослідження, що є типовими прикладами традиційного підходу до застосування пурифікації у перекладі, пропонуємо розглянути деякі суміжні теми у творі «Міст у Терабітію» – написаний американською письменницею Кетрін Патерсон ще у 1977 році. Він увійшов до переліку найкращих творів дитячої літератури за версією Американської літературної асоціації. Зважаючи на таку широку популярність – був неодноразово перекладений різними мовами, однак українською мовою його переклала Дарина Березіна лише у 2019 році.

Це розповідь про двох друзів-підлітків Джесс та Леслі, що страждали від непорозумінь з однолітками та батьками. Змальовуючи різні життєві ситуації героїв, авторка піднімає одні з найпоширеніших проблем сьогодення: шкільний боулінг та стосунки між батьками та дітьми. Зважаючи на свій зовсім юний вік, герої вигадали уявне королівство під назвою «Терабітія», яке стало єдиним прихистком для двох дітей, що потерпали від знущань у школі та в родині. Лише там вони почувалися у безпеці. Незважаючи на читацьку прихильність твору «Міст у Терабітію», що час від часу і досі є частиною шкільної програми для учнів молодших класів в Америці, він досі є предметом суперечок. Рекомендований вік цільової аудиторії 9-12 років, проте твір сповнений жаргонною лексикою, лайливими висловлюваннями та сценами жорстокого поведіння більшою мірою між школярами. Тому не дивно, що активісти досі сперечаються щодо того чи варто дозволяти читати його дітям чи варто заборонити зовсім.

Одразу можна зазначити, що підхід до перекладу обраного нами твору значно відрізняється від традиційних маніпуляцій в межах застосування пурифікації, що ми могли спостерігати на прикладі перекладів творів «Робінзон Крузо» та «Мандри Гулівера». Головним чином ми спробуємо проаналізувати відтворення тонкощів психологічних портретів героїв та збереження їх емотивної складової закладеної в тексті оригіналу дякуючи сміливому підходу Д. Березіної. Перекладач, користуючись свободою духу сучасного суспільства, вирішила не замаскувати

проблеми описані автором оригіналу, що раніше відбувалося в межах пурифікації перекладу, а навпаки висвітлити їх та привернути увагу громадськості.

У творі головним чином домінує категорія жорстокості, що представлена боулінгом та труднощами взаєморозуміння батьків та дітей. Окреслені проблеми в тексті проявляються по-різному.

У ситуаціях непорозумінь у спілкуванні батьків і дітей, авторка не вдавалася до заміни грубих еквівалентів, перефразувань або вилучень, що ми прослідковували раніше. Навпаки, намагалася не уникати жодних деталей для адекватної передачі сенсу твору. Це ми можемо спостерігати у наведеному нижче прикладі:

*“What are they teaching in that **damn school**?” [64] – «І чого вас тільки вчать у цій **бісовій школі**?» [61, с. 19].*

У тексті оригіналу ми зустрічаємо слово *“damn”*, що відповідно до словника має значення *«прокляття»* як іменник або як прикметник *«клятий, чортів»*. Варто зазначити, що це фрагмент діалогу між батьком та сином, тому зважаючи на важливість передачі особливостей спілкування між героями, перекладач вирішила не порушувати первинне значення речення. Вона цілком відтворила художнє та смислове навантаження, що закладені в тексті оригіналу, шляхом підбору прямих відповідників української мови.

Подібне зустрічається у творі неодноразово:

*“Bunch of **old ladies** turning my only son into some kind of a – He had stopped on the word, but Jess had gotten the message” [64] – «Ті **старі порхавки** роблять з мого сина якогось ... – Він не договорив, не вимовив, кого саме, але Джесс збагнув, про що йдеться» [61, с. 65].*

Можемо спостерігати як перекладач відтворила *“old ladies”*, влучним українським еквівалентом *«старі порхавки»*. Якщо розглядати такий підхід з точки зору доцільності його використання в межах дитячої літератури, то важко погодитись з таким рішенням перекладача. Якщо замінити грубий еквівалент – сенс закладений у тексті оригіналу не зміниться, однак абсолютно втрачається художньо-стилістичний образ героя як складової, що є однією з найбільш важливих у літератури в цілому.

В тексті також зустрічаються моменти, де можна прослідкувати, як модель поведінки батьків впливає на сприйняття світу дітьми:

“Lots of kids’ fathers beat ’um.” Will you get on with it? “No, I mean really beats her. The kind of beatings they take people to jail for in Arlington.” [64] – «Багато батьків лупцюють своїх малюків. Розповідай уже, що там сталося. Ні, я маю на увазі, що він по справжньому її дубасить. За таке в Арлінгтоні за ґрати кидають...» [61, с. 121].

Перекладач вирішила не вилучати думки героїв про знущання батьків над дітьми. У сучасному світосприйнятті, подібне у текстах висвітлюється сміливо. Однак раніше, такі фрагменти вилучалися повністю. Як ми вже могли бачити у перекладі сцен зображення жорстокості у тому ж таки творі «Мандри Гуллівера».

Аналогічно відбувається у стосунках між іншими членами сім’ї:

“His dad would be home soon, and so would those cagey girls who managed somehow to have all the fun and leave him and their mother with all the work”. – «Незабаром повернувся батько й ці **вертихвістки, дівки-пронози** – якимсь чином їм завжди щастило розважатися, полишивши його матір поратися по господарству» [61, с. 5].

Бачимо, що відповідно до художньо-емоційного забарвлення речення, використання відповідних еквівалентів «**вертихвістки, дівки-пронози**» можемо вважати вдалим. Адже оригінальний варіант “**cagey**” перекладається як «**безладний**», «**ухильний у відповідях**» [82]. Його використання порушило б адекватність сприйняття прочитаного і переклад вийшов би менш вдалим.

У творі часто спостерігаються сцени зображення жорстокості учнів у ставленні один до одного, що ми продовжуємо класифікувати в межах однієї з провідних проблем – булінгу. Для цього пропонуємо розглянути наступний приклад:

*“He could see the seventh graders headed for the bus—the huge bossy **bosomy girls** and the mean, skinny, **narrow-eyed boys**”* [64]. – «Джесс побачив, як наближаються до автобуса семикласники – кремезні **цицькати дівчиська** начальницького вигляду і дрібні, кощаві, **вузькоокі хлопці**» [61, с. 45].

На прикладі наведеного фрагменту, можемо спостерігати расистське ставлення підлітків до людей різної національності. І знову перекладач вирішила відступити від шаблонних підходів пурифікації у перекладі та відтворювати всі категорії табу присутні в тексті оригіналу задля збереження художньо-стилістичної складової літературного тексту. Вжите авторкою оригіналу “*narrow-eyed boys*”, було дослівно відтворено у перекладі «*вузькоокі хлопці*».

Приклад зверхнього ставлення до однокласників зустрічаємо у наступному прикладі:

“*You could already see ten pages taking shape in her pointy head*” [64]. – «*Либонь, у її кумастій макітрі вже народжувався аж десяток сторінок*» [61, с.23].

Вжите в оригіналі “*pointy head*”, де “*pointy*” має значення «*гострий*», «*загострений*», було відтворено «*кумаста макітра*». Відчувається вдало підібраний еквівалент зі збереженням зневажливого відтінку у перекладі, що повністю відповідає емотивній складовій тексту оригіналу. Варто зазначити, що мова йде про найрозумнішу дівчинку у класі, тому використані образливі висловлювання є яскравим проявом булінгу. Адже часто діти не сприймають когось-кращого за себе, можливо через заздрощі.

У тексті також зустрічаються використання гендерних стереотипів:

“*She even had one of those dumb names that could go either way, but he was sure now that he was right*” [64]. – «*Ну от, навіть ім'я в неї ідіотське – пасувало й хлопцеві, й дівчиську*» [61, с.10].

Ставлення героя до гендерно-нейтрального імені, також було цілком відтворено використанням українського відповідника «*ідіотський*», відтворюючи вжите в оригіналі слово “*dumb*”, що окрім як лайливого відтінку, має значення «*німий*», «*латентний*» тощо [82]. Однак як і в попередніх випадках їх використання не відтворило сенс закладений авторкою в оригіналі.

Також неодноразово зустрічаються фрагменти знущань стосовно зайвої ваги:

“Somebody hooted. *“Weight Watchers is waiting for you, Janice!”* [64]. – «Агов, Дженіс! *«Ваговий патруль»* стежить за тобою!» [61, с.54].

В цьому випадку *“Weight Watchers”*, є назвою міжнародної організації, мета якої допомагати людям схуднути, тому використання у перекладі відповідника *«Ваговий патруль»* вдало передає емотивне навантаження тексту оригіналу.

Окрім цього випадку пропонуємо розглянути наступний фрагмент:

“One whole morning, as Leslie had related it at recess, she had spent imagining Mrs. Myers on one of those fat farms down in Arizona. In her fantasy, Mrs. Myers was one of the foodaholics who would hide bits of candy bars in odd places – up the hot water faucet! – only to be found out and publicly humiliated before all the other fat ladies. That afternoon Jess kept having visions of Mrs. Myers dressed only in a pink corset being weighed in. “You’ve been cheating again, Gussie!” the tall skinny directoress was saying. Mrs. Myers was on the verge of tears” [64]. – «Вона уявляла місіс Маєрс страшенною ненажерою, яка ховає шматки шоколадних батончиків у найхімерніших закапелках – наприклад, у ванній, над краном з гарячою водою! – а потім її викривають і прилюдно принижують перед іншими товстунками. Того дня Джессу постійно ввижалося, як зважують місіс Маєрс, убрану в самий лишень рожевий корсет. – «Знов махлюєш, ненажеро!» - верещала височезна кощава директорка, а сама місіс Маєрс заледве не плакала...» [61, с. 64].

Як ми бачимо перекладач з метою донесення соціального значення до читача відтворила зміст майже дослівно, зосередившись на адекватності сприйняття перекладу. Подібні кепкування спостерігається і в наступному прикладі:

“There was a crack in the *old hippo hide*” [64]. – «Саме це було слабке місце *місі бегемотихи*» [61, с. 127].

Тут *“old hippo hide”* відтворено дослівно – *«бегемотиха»*, що у цьому контексті має негативний, зневажливий відтінок. Схожою є й інша ситуація:

“Yeah. Do we get her about *being fat?*”[64]. – «Що знову поприколюємося над тим, яка вона жирна?» [61, с. 78].

Або пропонуємо ознайомитися з наступним прикладом:

“Just ’cause you’re too fat,” May Belle muttered. – “Did you hear what she said, Momma? I’m gonna kill that kid.”[64]. – «Мамо, ти чула? **Та я її зараз придушу!**» [61, с. 111].

Знову перекладаючи знущання героїв один над одним стосовно зайвої ваги, процес відтворення цих проявів неповаги та жорстокості вимагає адекватного підходу. Зважаючи на важливість відтворення емотивного навантаження і в цьому випадку, автор не могла вилучити фрагмент повністю, більш того вирішила не перефразувати його, а відтворила дослівно.

Кепкування підлітків над іншими часто супроводжуються сварками та бійками, тому далі пропонуємо розглянути опис конфліктних ситуацій:

“Leslie glanced back as they sat down, and then leaned over. “She’s going to get you for that, Jess. Boy, she is mad.”[64]. – «Та вона ж із тебе **шкуру здере**, Джессе. Диви як казиться» [61, с. 55].

В запропонованому випадку, можемо спостерігати використання вдалого еквівалентного висловлювання, з метою адекватного перекладу змісту оригіналу зі збереженням емотивного забарвлення художнього тексту.

Аналогічний підхід можемо спостерігати в наступного прикладі:

“You gotta beat her up into a million pieces!”[64] – *Розірви її на шматки!!!* [61, с. 71].

Аналізуючи переклад цього прикладу, можемо зазначити, що в черговий раз перекладач вирішила повністю відтворити речення оригінального тексту, вдаючись до дослівного перекладу.

“It was all Jess could do not to grab them and tell them how to behave in so obviously a sacred place” [64]. – «Джесс заледве втримався, щоб **не схопити їх за барки** й не розповісти, як слід поводитися у святилищі». [61, с. 139].

Вище наведений ще один приклад жорстоких помислів героїв у ставленні до інших. Під час перекладу дієслова **“to grab”**, що означає **«захоплювати»**,

«привласнювати». Перекладач відтворила вислів, використавши український відповідник зважаючи на норми художнього стилю та емотивну складову твору.

Аналогічно відбувається у наступному прикладі:

*“You’re just yeller, Jesse Aarons. If you wasn’t yeller, you’d beat somebody up if they took your little sister’s Twinkies.” She **broke into a fresh round of sobbing**” [64]. – «Та ти тільки базікати вмієш, Джессе Еронс! У твоєї меншої сестрички містечка забрали! Та нормальний брат **надавав би за таке копняків!**» [61, с. 71].*

Описуючи ситуацію, коли у маленької дівчинки відібрали старші діти печиво, для підкреслення всієї серйозності ситуації та художнього образу героїв, автор перекладу повністю відтворила погрозу розправи. Більш того пробудження негативного сприйняття героїв винних у вчиненому було важливим рішенням для логічного викладу змісту цілого твору:

*«...She **broke into a fresh round of sobbing**» [64] – «Та нормальний брат **надавав би за таке копняків!** [61, с. 87]».*

В межах умовної категорії булінгу пропонуємо розглянути наступний приклад:

*“Indeed, Janice Avery, who among all the seventh graders was the one person who devoted her entire life to scaring the wits out of anyone smaller than she, was right behind him. “**Move, kid,**” she said.” [64] – «...**Ворушися, дрібното,** - недбало кинула вона.» [61, с.54].*

Звичне слово **“kid”**, зважаючи на доцільність емотивного відтворення сенсу закладеного в оригіналі, було перекладено вдалим українським відповідником – **«дрібнота»**.

Подібні прояви шкільного булінгу прослідковуються в інших ситуаціях:

“They would even stand outside the girls’ room first thing every morning and make the little girls give them their milk money before they’d let them go to the bathroom” [64]. «Щоранку вони отаборювалися біля дівчачої вбиральні й витрушували з малечі «плату за вхід» - гроші отримані від матерів на сніданок» [61, с. 71].

Ситуація вимагання грошей з учнів молодшої школи, які не мають можливості захистити самих себе відтворена повністю. Автор перекладу вирішила таким чином не уникати існуючих проблем, а навпаки висвітлити її на загальний рівень, справивши на читача правильне враження з виховною метою, а не з метою окреслення моделі поведінки, яку варто наслідувати, як раніше це могло б сприйняти суспільство.

Неповага до однолітків зустрічається і в наступному випадку:

*“You think I’m going to let some **dumb cow** like that scare me?” [64] – Та ну, - буркнув він. Думаєш, я боюся цієї безмозкої корови?[61, с. 55].*

Серед низки значень слова *“dumb”*, перекладач відтворила синонімічним українським еквівалентом *«безмозкий»*, що є вдалим рішенням зважаючи на ціль адекватної передачі змісту.

Аналогічне відбувається і в наступному випадку:

*“Reading. I had to do something. **That girl!**” Her anger came rocketing to the surface [64]”. – «Читаю. Треба чимось зайняти руки. **Ох і наскуда!** – вирвалася її лютя стрімкою ракетою» [61, с. 137].*

Вислів *“that girl”*, що в оригіналі зовсім позбавлено лайливого відтінку, у перекладі, з метою передачі емотивного забарвлення тексту отримало зовсім інше значення і було відтворено як *«ох і наскуда»*. З точки зору дитячої літератури, подібний підхід здається порушенням всіх етичних норм перекладу, однак зважаючи на соціальний підтекст всього твору, подібне рішення можемо вважати вдалим.

Можемо спостерігати цілковите відтворення лайливого висловлювання вжитого в тексті оригіналу. Перекладач використала відповідник, відтворивши речення майже дослівно. Як наприклад:

“She had two friends, Wilma Dean and Bobby Sue Henshaw, who were almost as big as she was, and the three of them would roam the playground, grabbing up hopscotch rocks, running through jump ropes, and laughing while second graders screamed” [64]. – «Дженіс мала двох подружок, Вільму Дін і Боббі Сью, таких самих здоровенних кобил, і всі вони вешталися майданчиком, забирали камінці в тих, хто грав у

класики, заважали стрибати на скакалці, реготали з вереску наляканих другокласників» [61, с. 69].

Для відтворення смислового навантаження фрагменту оригіналу “*as big as she was*” перекладач вдало підбрала українські еквівалент – «*здоровенні кобили*», відійшовши від дослівного підходу.

Вжите в оригіналі слово “*kid*”, що в перекладі більш відомо як «*дитина*», перекладач відтворила вживши відповідник «*дрібнота*» [82]. Таким чином, в черговий раз, сенс та емотивне забарвлення речення відтворено повністю.

“*And here he was letting some girl who wasn't even ten yet scare the liver out of him by just telling what it was like to sight-see underwater. Dumb, dumb, dumb*” [64]. – «*А він дозволив дівчиську, якому ще й десяти немає, перелякати себе до напівсмерті звичайною розповіддю про те, який вигляд має світ під водою. Тлумко, тупак, довбак!*» [61, с. 127].

Можемо спостерігати чергове використання у тексті оригіналу слова “*dumb*”, що у перекладі було відтворено як «*тлумко, тупак, довбак*». Всі наведені варіанти є українськими відповідниками, що перекладач вдало використала з метою адекватного відтворення змісту. Переклад слова “*dumb*” за допомогою відповідника «*довбак*» зустрічається неодноразово:

“*Wilma's face was crimson as she screamed out the window, “OK, you dummy! You talk to Willard. You'll see. Just ask him about that letter! You'll see!”* [64]. – «*Довбак! Сам зі своїм Віллардом поговори! Побачиш! Спитай у нього про листа! Спитай!*» [61, с. 79].

У наступному випадку, перекладач вирішила застосувати дослівний переклад речення, внаслідок чого його зміст було відтворено, а адекватність сприйняття тексту збережена.

“*Damn rain,*” she said. “*I was going stir crazy.*” [64] – *Клята злива, – мовила вона. – Я мало не божеволію від неї.* [61, с. 137]

З огляду на категорії табу в проаналізованих творах попередніх підрозділів, в яких присутня жорстокість по відношенню до тварин, в цьому творі застосування до них пурифікації відсутнє. Наприклад:

“This one was a hippopotamus just leaving the edge of the cliff, turning over and over...” [64]. – «От, скажімо, гіпопотам: щойно зірвався зі скелі й летить перевертом...» [61, с. 19].

Автор перекладу повністю відтворила речення оригіналу застосувавши дослівний підхід, не вдаючись до вилучень або перефразувань як ми могли спостерігати у перекладах минулих років.

Такі зображення в тексті зустрічаються нерідко:

*“Sometimes he felt so lonely among all these females—even the one **rooster had died**, and they hadn’t yet gotten another”* [64]. – «Іноді він почувався страшенно самотнім серед усього жіноцтва – он навіть єдиний **когут гизикнув**, а іншого вони так досі й не купили» [61, с. 25].

Тут перекладач також вирішила не вилучати фрагмент зі згадкою про смерть півника, як відбувалося раніше. Натомість, підбрала синонімічний український еквівалент «**гизикнув**».

Будь-які згадки про жорстокість у ставленні до тварин, що вилучалась або перефразовувалась, зокрема, у творі «Робінзон Крузо», в цьому творі відтворюється повністю:

“There they came upon a display case holding a miniature scene of Indians disguised in buffalo skins scaring a herd of buffalo into stampeding over a cliff to their death with more Indians waiting below to butcher and skin them” [64]. – «Підійшли до виставкової вітрини – крихітні індіанці в одязі з буйволячої шкіри женуть буйволів до урвища, а там на них чигають інші індіанці, щоб убити тварин і здерти з них шкури» [61, с. 140].

В тексті також зустрічаються певні фрагменти еротичного підтексту, як ось наприклад:

*“He couldn’t risk Mr. Turner catching him hanging around the girls’ room as though he was some kind of **pervert** or something” [64]. – «Зволікати було небезпечно – якби містер Тернер заскочив його біля дівчачої вбиральні, він би точно подумав, що Джесс – **збоченець** якийсь чи ще гірше» [61, с.98].*

Під час перекладу авторка також вирішила відтворити зміст за допомогою прямого відповідника української мови. На перший погляд у зазначеній сцені не має нічого забороненого, щоб підлягало категорії табу, однак знову ж таки, згадуючи переклад «Мандрів Гуллівера», подібні елементи вилучалися повністю.

Подібне можна прослідкувати ще на одному прикладі:

- *“Tell Momma what?”*
- *“How you just stand there staring at me when I ain’t got my clothes on.” Lord. She thought he was enjoying it.*
- *“Yeah, well,” he said, heading for the door so she wouldn’t throw anything else at him. “Pretty girl like you. Can’t hardly help myself.” [64].*
- *І що ти збираєшся їй розповідати?*
- *Що ти на мене витріщаєшся, коли я роздязнена!*
- *Ну звісно, - мовив він, квапливо рушаючи до дверей, аби вона ще чимось у нього не пожбурила. – Ти ж у нас така гарнюня. Не стримався! [61, с. 112].*

За контекстом цілого фрагменту, ця ситуація сумнівно порушує раніше окреслену категорію табу у текстах дитячої літератури. Однак це діалог, який навряд чи зміг би уникнути застосування пурифікації у межах способів перекладу в минулому.

В межах збереження художньо-стилістичного зображення персонажів, які часто у розмовній мові між собою вживають лайливі висловлювання, перекладач також цілком відтворює подібне і у перекладі:

*“Oh, **crud**. He’d run too long. Now everyone would know he’d been out and start in on him” [64]. – «От **халена!** Він надто довго бігав» [61, с. 32].*

Можемо спостерігати відтворення слова **“crud”**, що має такі варіанти перекладу як **«нісенітниця»**, **«дурниця»**, обравши інший сучасний український

відповідник «*халена*» [82]. Аналогічний підхід можемо спостерігати у наступному прикладі:

“*Yuk.*” [64]. – «*Бридота яка!*» [61, с. 57].

Де слово “*yuk*” має значення «*гидота*», «*брехня*» [82]. Однак зважаючи на відтворення сенсу закладеного в тексті оригіналу, подібний підхід цілком можемо вважати вдалим. Як у наступному випадку:

“*Nope. One and one-half. Monster Mouth Myers doesn’t count.*” [64]. – «*Ні. Півтора. Марудна Марюка Маєрс не рахується*» [61, с. 63].

Тут слово “*monster*”, що відповідно до словникового відповідника має значення «*чудовисько*», «*монстр*», було відтворено «*Марудна Марюка*», що є грубим еквівалентом у перекладі. Таке рішення яскраво передає зневажливе ставлення персонажів до інших, негативних особистостей у їхньому житті. Не можна заперечувати необхідність такого підходу, адже саме такі рішення допомагають перекладачеві зберегти негативний образ персонажів у текстах дитячої літератури коли це необхідно.

Навіть мовлення дітей молодшого віку авторка наділила лайливими висловлюваннями:

“*May Belle at six was already too wise. She was just hoping for that stupid Barbie*” [64]. – «*Мей Бель у свої шість років була хоч трошки розумніша. Вона просто сподівалася отримати дурнувату Барбі*» [61, с. 43].

Де згадуючи про ляльку, не втратила можливості назвати її «дурнуватою», переклавши таким чином англійське слово *stupid*.

Або у наступному випадку:

“*Jess Aarons. How stupid do you think I am?*” – *Pretty stupid – sometimes*” [64]. – «*Джессе Еронс! Ти що, вважаєси мене такою дурепою? Іноді – страшенною дурепою*» [61, с. 95].

Тут ми також можемо спостерігати дослівне відтворення англомовного висловлювання “*pretty stupid*” українським відповідником «*страшенна дурепа*», що є явним стилістичним перебільшенням з метою адекватної передачі достатнього

рівня емотивного навантаження присутнього в тексті оригіналу. Подібно прослідковується і в наступному випадку:

“Joyce Ann was worse. She got a devilish delight out of sitting smack down on his rump when he was stretched out working” [64]. – «А Джойс Енн була ще **наскуднішою**. Вона просто обожнювала генатися йому на дупу, щойно він лягав долілиць, щоб попрацювати» [61, с. 75].

Тут звичне слово «**worse**» у значенні «**гірший**», відтворено відповідником «**наскудніший**», що краще передає емотивне навантаження закладеного у тексті оригіналу [82].

В межах художніх образів героїв звичною справою було використання лайливої лексики як вже зазначалося раніше:

“Litterbug!” she screamed after the already disappearing taillights” [64]. – «**Свиня!** – викрикнула вона вслід авто, блискім фар якого вже потонав у мряці» [61, с. 56].

В наведеному випадку слово “**litterbug**”, має значення «**той хто смітить**» перекладач відтворила за допомогою кращого українського відповідника «**свиня**» [82].

На зазначений прикладах грубість висловлювань персонажів не завершується. Далі пропонуємо розглянути переклад найпоширенішого лайливого словосполучення у творі – “**shut up**”.

“Oh, shuttup.” [64] – «Ой, та **заткайся!**» [61, с. 59]

Один з найпоширеніших висловів у мовленні головних героїв “**shuttup**” у тексті відтворюється по-різному. У попередньому випадку спостерігаємо використання відповідника «**заткайся**». Далі можемо спостерігати інший варіант «**вгамуйся**»:

“Jess threw another look at the back seat. “You better shut up about those dang Twinkies,” he said in her ear” [64]. – «Слухай, та **вгамуй** вже ти зі своїми «Твінкі», - упівголоса гримнув він» [61, с. 70].

Або у наступному випадку за допомогою варіанту «**стули пельку**»:

“Brenda, will you **shut your mouth**?” his mother said sharply; then more wearily, “We got lot more than Easter clothes to worry about.” [64] – «Брендо, **ану стули пельку**, - насварилася на неї мати» [64, с. 111].

Еквівалентний відповідник «**стулити пельку**» є одним з найпоширеніших варіантів, доказом чого є наступний приклад:

“Her father turned in a kind of roar. “I never heard such a fool thing in my life. Didn’t you hear your mother tell you to **shut your mouth**, girl!” [64]. – «Я такої дурні з роду не чув! – гримнув він. – Чи тобі вуха позакладало? Дівчино, мати ж наказала тобі **стулити пельку!**» [61, с. 112].

Тут також можна погодитись з перекладачкою, що відтворила речення повністю. Таким чином вдалося не втратити адекватність сприйняття змісту та зберегти соціальне вагоме значення описаної ситуації як прояву жорстокого спілкування між батьками та дітьми.

Або, що спостерігається у ставленні один до одного між братом та сестрою:

“Will you **shut up**, May Belle? You’ll have everyone in the whole house woke up with that big mouth of yours.” [64] – «Слухай, Мей Белль, **закрий уже рота!** Горлаєш так, що всіх перебудила!» [61, с. 132].

Подібне зустрічається неодноразово, наприклад:

“The **devil of it** was that none of his regular teachers ever liked his drawings”[64]. – «**Найпаскудніше те**, що вчителям його малюнки також були не до вподоби» [61, с. 19].

Слово “**devil**” у більш звичному для нас значенні «**диявол**», «**дідько**» перекладач вирішила не використовувати [82]. Натомість перефразувала, вдало зберігши художньо-стилістичне забарвлення речення, що прослідковується далі:

“Yogurt, **stupid**. Don’t you watch TV?”[64] – «Тлумко, це ж **йогурт**. Ти що, телевізора не дивишся?» [61, с.33].

Англомовний варіант “**stupid**” було відтворено сучасним українським відповідником «**тлумко**» [82]. Можемо вважати це вдалим рішенням, адже сенс та емотивне забарвлення речення відтворено повністю. Як у наступному випадку:

“Being made a fool of.” [64] – «Опинитися в ідіотському становищі» [84].

Відповідно до словникового значення «*ставити когось у безглузде положення*», автор вирішила відтворити «*опинитися в ідіотському становищі*» таким чином зберігши емотивне забарвлення присутнє у тексті оригіналу.

Зі схожим відтінком глузування можемо спостерігати відтворення англomовного варіанту *yellow-bellied sapsucker* українським відповідником «*страхополох*» [82]:

“Sometimes he acted like the original yellow-bellied sapsucker” [64]. – *Іноді він поводився, наче страхополох якийсь* [61, с. 47].

Відповідно до чого, слово *sapsucker* може перекладатися як «*дятел-сосун*», однак зважаючи на відтворення важливого аспекту, а саме «читабельності» тексту, відхід від прямого значення можемо вважати вдалим [82].

Теми пов’язані з алкоголем у цьому творі зустрічаються дуже рідко, на відміну від «Мандрів Гуллівера», однак пропоную розглянути наступний приклад:

“Jess drew the way some people drink whiskey” [64]. – «*Малював Джесс так, як деякі пиячать*» [61, с. 18].

Як аналізувалося раніше, подібні мотиви зазвичай повністю вилучалися, однак можемо зробити висновок, що відповідно до сучасних підходів теми пов’язані з алкоголем відтворюються дослівно.

Також у творі зустрічаються сцени пов’язані з релігійною тематикою:

“Ellie said she would go to church if Momma would let her wear the see-through blouse, and Brenda would go if she at least got a new skirt” [64]. – «*Еллі дала згоду піти до церкви, якщо мати дозволить їй одягти оту нову блузку, крізь яку все просвічує*» [61, с.114].

Окреслена ситуація демонструє зневажливе ставлення дітей до релігії, про що свідчить опис вбрання до церкви молодшої доньки. Перекладач також вирішила не упускати переклад фрагменту, як зазвичай відбувалося у минулих роках, а навпаки привернути увагу до невихованості та неповаги до церковних обрядів певної релігії.

Подібні питання автор оригіналу сміливо піднімає та окреслює, описуючи ставлення до релігії серед дітей як наприклад у наступному прикладі:

*“Because he wasn’t listening to the words, the man’s red face with sweat pouring down seemed strangely out of place in the dull sanctuary. It was like Brenda throwing a tantrum over Joyce Ann touching her lipstick!” [64]. – «Слів він не чув, а **побуряковіле й спітніле обличчя пароха** в цьому врочистому храмі видавалося якимось недоречним. Священик здавався йому схожим н Бренду, коли та вкотре влаштовує істерику через те, що Джойс Енн узяла її помаду» [61, с. 175].*

Тут герой твору порівнює священика зі своєю невихованою сестрою, а доповнює зневажливе ставлення опис зовнішнього вигляду священика названого **«порохом»** у перекладі:

«...побуряковіле й спітніле обличчя пароха в цьому врочистому храмі видавалося якимось недоречним» [61, с. 175].

Зважаючи на той факт, що слідуючи традиціям перекладі минулих років, будь-які релігійні питання, фрагмента та сцени вилучалися повністю, знову ж посилаючись на аналіз перекладу твору «Робінзон Крузо».

Або що можемо спостерігати на наступному прикладі:

“’Cause if you don’t believe the Bible”—May Belle’s eyes were huge—“God’ll damn you to hell when you die [64].” – «Бо якщо ти не віриш у те, що написано в Біблії, Божечка прокляне тебе й відправить після смерті до пекла! [61, с. 119]».

Автор перекладу вирішила відтворити фрагмент оригіналу повністю, не зважаючи на релігійні погляди цільової аудиторії. Можливо тому, що серед українців більше людей християнського віросповідання, або можливо тому що не вважала це за таке, що може якимось порушити адекватність сприйняття перекладеного тексту в цілому без спотворення змісту.

Отже, провівши порівняльно-перекладознавчий аналіз твору «Міст до Терабітії», що вважається зразком сучасного перекладу, ми можемо дійти до висновку, що підходи до перекладу з часом змінюються. В аналізі «Робінзона Крузо» та «Мандрів Гуллівера» більшою мірою використовували перефразування або вилучення фрагментів тексту, що потрапляли до окреслених категорій табу.

Зважаючи на проведений аналіз цього твору, можемо з упевненістю сказати, що перекладачі, головним чином зосереджуються на адекватності передачі змісту та його емотивної складової за допомогою використання відповідників цільової мови (див. Додаток Є). Відсутні будь-які прояви упушення, перефразування та заміни грубих еквівалентів.

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставлених нами завдань, ми дійшли висновку, що:

1. Загального визначення терміна перекладознавчої «пурифікації» не існує. Однак у семантичному значенні, відповідно до англійського термінологічного словника, слово “purification” – перекладається відповідно як «очищення» та «обряд очищення». В історичному аспекті, явище «пурифікації» пов’язують з мовним пуризмом – явищем, що пов’язують з національною політичною і культурною незалежністю. У перекладознавчому аспекті, термін був введений Г. Клінгбергом у 1856 році. Він визначає пурифікацію як різновид ідеологічної маніпуляції, форму адаптації та тип цензури. На його думку пурифікація як вид адаптації – це доповнення, прикрашання, видозміна чи упущення певних фрагментів тексту з метою полегшення його сприйняття. В межах перекладознавчого аспекту, пурифікацію також пов’язують з евфемістичним перефразуванням, що розуміють як спосіб перефразування з метою пом’якшення предмета, властивості чи дії замінюючи неприйнятні слова чи вирази».

2. Основною сферою застосування пурифікації вважають твори подвійної комунікативної адресації. Це пояснює відсутність татуйованих категорій, що містяться в тексті оригіналу, у перекладі. Зважаючи на це, Г.Клінгберг окреслює головну мету пурифікації, яка полягає у створенні перекладу відповідно до культурних цінностей цільової аудиторії. Як стверджує Е. О'Салліван, існує «лише два аспекти, які можуть впливати на те, що слід вводити або вилучати під час перекладу: ідеологічний аспект та сам перекладач чи видавництво». До фактичних проявів або категорій застосування пурифікації відносять зображення сцен насильства, жорстокості, використання нецензурної лексики, сцен еротичного характеру, релігійних та політичних поглядів (у випадку порушення ідеологій певної категорії громадян). О'Коннелл, дотримується думки, що зазначені категорії можуть відрізнитись залежно від мови, культури та покоління. Доречність застосування пурифікації до перекладу творів є однією з провідних питань дискусійного характеру серед науковців. Одні стверджують, що вилучення

«недоречних» фрагментів на суб'єктивну думку певних осіб порушує провідну освітньо-виховну функцію дитячої літератури, позбавляючи дітей реалій сучасності. Інші цілком підтримують такий підхід до перекладу, стверджуючи, що це полегшує сприйняття змісту твору. Однак в нашій роботі, ми дійшли висновку, що відтворення особливо недоречних категорій, а саме еротичного характеру, описів понівеченого тіла та вбивства, було б недоречним, зважаючи на потенційний негативний вплив на психіку дитини.

3. Переклад дитячої літератури в межах застосування пурифікації явище не досліджене та не універсальне. Спираючись на сучасні дослідження, вияснили, що варто ділити на вікові категорії: до 3 років, від 4 до 7, від 8 до 15 та від 16 до 18 років [21]. Дотримання цих встановлених меж відіграє надзвичайно важливе значення у перекладі, адже передбачає дотримання адекватного, відповідно до кожної категорії, рівня складності викладення думки, підбору термінології тощо. Зважаючи на складність цього процесу у зв'язку з відсутністю універсального визначення, ми вирішили виокремити декілька провідних проблем у перекладі дитячої літератури: 1) відсутність єдиного визначення поняття «дитячої літератури»; 2) відсутність чітких меж диференціації дитячої та дорослої літератури; 3) відсутність універсальних способів перекладу дитячої літератури. Окрім цього також виділили, що основною є дидактична функція. Оскільки саме вона, як зазначає більшість науковців, є рушієм значних втручань перекладача у зміст творів подвійної комунікативної адресації та вимагає урахування доцільності відтворення табуйованих категорій присутніх у тексті оригіналу [21]. Спираючись на це та на результати проведених методів дослідження, змогли з'ясувати, які існують основні способи відтворення категорії «табу» в межах застосування пурифікації при перекладі текстів подвійної комунікативної адресації. Відповідно до проаналізованої теоретичної бази, ми дійшли до висновку, що основними підходами до перекладу категорії «табу» є застосування численних трансформацій в межах стратегії адаптації інформації за Т. Ткачуком, що використовуються з метою досягнення адекватного відтворення змісту оригіналу у перекладі зважаючи на лінгвокультурний аспект. Під терміном «трансформації», за Л. Бархударовим, розуміють

такі втручання перекладача у текст оригіналу як: перестановка, додавання, заміна та опущення. Серед різних способів перекладу табуйованих категорій, що базуються на запропонованій класифікації трансформацій, ми виокремили за І. Олійником: застосування: пояснень, доповнень, трансформацій значення та перекручення змісту; за К. Райс: скорочення, пропущення та спрощування. Однак провідною класифікацією способів перекладу в межах нашого дослідження, ми вирішили обрати класифікацію Г. Клінгберга: вилучення, додавання пояснення, заміни еквівалентів та перефразування. Однак, зважаючи на тенденцію постійного розвитку науки у галузі перекладознавства визначили, що з кожним роком з'являються переклади різних нових творів дитячої літератури і кожен з них вимагає індивідуального підходу до перекладу і його аналізу [34]. Відповідно використання пурифікації, симпліфікації та скорочення вважаються застарілими традиційними способами перекладу дитячої літератури [27]. Застосування адаптаційного підходу з метою модифікацій тексту перекладу відповідно до культурних цінностей цільової аудиторії не є актуальним. Внаслідок аналізу сучасних підходів виявили актуальність застосування лаконічного відтворення мовлення героїв, що притаманне англomовним текстам та слідування прямому перекладу [27]. Зазначили, що під адекватністю розуміють передачу змісту та структури вихідного тексту «рівноцінними засобами» [34].

4. В результаті аналізу тексту оригіналу Дж. Свіфта «Мандрі Гуллівера» та його адаптованого перекладу українською мовою, можемо зазначити, що у творі було застосовано пурифікацію до описів еротичного характеру, оголеного та понівеченого тіла людини, описів жорстокого поводження з тваринами та по відношенню до людей, зображення сцен неприємного за сприйняттям характеру (далі порушення етичних принципів) та сцен висміювання вад верхівки влади. Для кращого розуміння та детального аналізу перерахованих табуйованих частин твору, ми умовно виділили найбільш частотні тематичні категорії: зображення насильства/жорстокості, порушення етичних принципів та сцен пов'язані з королівськими особами (політичного характеру). Сцени еротичного жанру та описи вад людського тіла не було залучено до нашої умовної класифікації, у зв'язку з їх

відсутністю у тексті перекладу, що унеможлиблює аналіз способів їх відтворення. Ми виявили такі категорії застосування пурифкації як: описи еротичного характеру, оголеного та понівеченого тіла людини, описи жорстокого поводження з тваринами та по відношенню до людей, зображення сцен неприємного за сприйняттям характеру (далі порушення етичних принципів) та сцен висміювання вад верхівки влади. Для кращого розуміння та детального аналізу перерахованих табуйованих частин твору, ми умовно виділили найбільш частотні тематичні категорії: зображення насильства/жорстокості, порушення етичних принципів та сцен пов'язані з королівськими особами (політичного характеру). Серед використаних способів перекладу ми виділили: заміну грубих еквівалентів, вилучення та перефразування, що стала найбільш частотним способом перекладу категорії табу.

5. Відповідно до аналізу твору Д. Дефо «Робінзон Крузо» та його адаптованого варіанту перекладу українською мовою, можемо стверджувати, що твір написаний з зображенням дій помірної жорстокості, які відповідно до умов перебування головного героя, є абсолютно зрозумілими та необхідними, головним чином, для виживання на острові без їжі, житла та ліків. Для аналізу застосування явища пурифкації у творі «Робінзон Крузо», ми обрали адаптований варіант перекладу, виконаного А. Клімовою. Основними способами перекладу якої є часткове, рідше, повне вилучення табуйованих фрагментів тексту, з метою пом'якшення сцен жорстокості та вбивств, присутніх у творі оригіналу. В результаті порівняльно-перекладацького аналізу змісту оригіналу та адаптованого варіанту перекладу цього твору, пропонуємо власну тематичну класифікацію адаптованих частин тексту оригіналу. На відміну від «Мандрів Гуллівера» Дж. Свіфта, в цьому творі відсутні саркастичні висміювання влади та суспільства, а також, сцени еротичного характеру. Натомість, провідною категорією застосування пурифкації є описи жорстокості, які ми вирішили розмежувати: по відношенню до тварин (заради розваги та їжі), та по відношенню до людей (жертвоприношення). Окремо окреслили категорії смерті (як явища), та вживання алкоголю та тютюну. При перекладі перелічених табуйованих категорій, ми виділи аналогічні способи перекладу: заміна грубих еквівалентів, вилучення та перефразування. Як і у творі

Дж. Свіфта, перефразування стало провідним рішенням перекладача у відтворенні змісту оригіналу в межах явища пурифікації.

б. В межах дослідження впливу пурифікації на повноцінність сприймання читачами художньої літератури, ми дійшли висновку, що сучасний підхід до перекладу дитячої літератури інакший. Він відрізняється від традиційних маніпуляцій в межах застосування пурифікації, що ми могли спостерігати на прикладі перекладів творів «Робінзон Крузо» та «Мандри Гулівера». Головним чином переклад фокусується на відтворенні тонкощів психологічних портретів героїв та збереженні їх емотивної складової закладеної в тексті оригіналу.

Д. Березіна, користуючись свободою духу сучасного суспільства, вирішила не замаскувати проблеми описані автором оригіналу, що раніше відбувалося в межах пурифікації перекладу, а навпаки висвітлити їх та привернути увагу громадськості. Адже у творі головним чином домінує категорія жорстокості, що представлена булінгом та труднощами взаєморозуміння батьків та дітей. Також зустрічаються інші спільні категорії табу, а саме релігійної тематики. У ситуаціях непорозумінь у спілкуванні батьків і дітей, авторка не вдавалася до заміни грубих еквівалентів, перефразувань або вилучень, що ми прослідковували раніше. Перекладачі головним чином концентруються на адекватності перекладу та його емотивній складовій, які відтворюють у перекладі, головним чином, за допомогою підбору влучних еквівалентів української мови. Таким чином, вони повністю відтворюють фрагменти, що раніше розглядали як табу та уникали їх відтворення у перекладі взагалі.

Список використаних джерел

Наукові праці

1. Ананко Т.Р. Прагматична адаптація у перекладі художніх творів . Острог, 2012. С. 3-4
2. Будний В. Порівняльне літературознавство. 2008. С. 430
3. Венжинович Н., Луканинець, Р. Фразеологізми-евфемізми античного походження на позначення поняття смерті: лінгвокультурологічний аспект. 2016. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/20983>
4. Вовк О. Основні завдання української дитячої літератури (роздуми над проблемою). 2009. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/16570>
5. Вознюк А. В. Критерії застосування перекладацьких стратегій у ході перекладу дитячої художньої літератури. 2008.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2018_32%282%29__41
6. Галайчук А.Ю. Художні евфемізми та проблеми їх відтворення у перекладі. 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2013_46%281%29__29
7. Голуб Ю.О. Проблеми прагматичної адаптації казкового тексту у перекладі. 2015. с. 74-75.
8. Гриценко З. Детская литература. Методика приобщения детей к чтению. 2017. С. 313
9. Гудкова Н. М. Культурна адаптація при перекладі текстів газетно-інформаційного стилю. 2008 рік. URL:
<https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/1183/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%202008%20%D0%9B%D1%83%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%20%D0%93%D1%83%D0%B4%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>
10. Демецька В.В. Адаптація як поняття перекладознавства й культурології. 2007.
URL:
<https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream->

download/123456789/9989/1/Demetska.pdf;jsessionid=2BB79A165BEA1DFAD7F5DDD4B777B9AB

11. Журавель Т. В., Хайдарі Н. І. Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації. 2015. URL:
http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v19/part_2/Filologi19-2.pdf#page=148
12. Зайчук К.В. Розвиток перекладу дитячої літератури в сучасній Україні та його специфіка.
13. Здражко А. Є. Критерії оцінювання перекладу дитячої літератури. Філологічні трактати. 2012. С. 35-43. URL:
<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/25168>
14. Здражко А. Відтворення комічного у перекладі дитячої літератури. 2011. С. 222-224.
15. Здражко А. Реалізація стратегічних напрямків очуження та одомашнення у перекладах дитячої літератури. 2014. URL:
file:///C:/Users/hp/Downloads/Mik_2014_17_1_95.pdf
16. Зорівчак Р.П. Перекладна література дітей як чинник формування особистості. 2007. С. 3-9. URL:
http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRNSoc_Gum/infil/2007_119_2/articles_2/Roksolana%20Zorivchak.pdf
17. Лепухова Н. Переклад літературної казки як інтерпретація казкового світу автора. 2013. С. 133-140
18. Казакова Т. А. Художественный перевод: в поисках истины. 2006. С. 224.
19. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. 2001. С. 271
20. Кизилова В. В. Дитяча література: стан, проблеми, перспективи. 2009. С. 236-240.
21. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). 1990. С. 253.

22. Конет А. В. Маніпуляція цінностями та засоби убезпечення молоді від руйнації ідеологічних впливів. 2019. URL:
<http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/other/33feb2019/36.pdf>
23. Корунець І. Вступ до перекладознавства. 2008. С. 512
24. Корунець І. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). 2001. С. 448
25. Кочерган М. Вступ до мовознавства. 2005. С. 368
26. Кравченко Є.Г., Колтакова Н.Г. Український лінгвопуризм і культура мови на європейському тлію. 2006. URL:
<http://litmisto.org.ua/?p=7508>
27. Крупський І.В. . Цензура і українські ЗМІ: Історія і сучасність. Держава та регіони. Соціальні комунікації. 2013. С. 83-87. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2013_2_18
28. Мануїлова А. Особливості формування особистості через перекладу літературу для дітей. URL:
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvkhdu/2010_XI/49.pdf
29. Мосьпан Н. В. Педагогічні аспекти перекладу дитячої літератури. 2012. URL:
[PDF] irbis-nbuv.gov.ua
30. Ніколаєва Т. Перекладацькі стратегії в англо-українському просторі. 2018. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_filol_2018_29%2868%29_1_23
31. Огар Е. І. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки. 2002. С. 160.
32. Олексенко В. Мовні засоби евфемізації в сучасній українській прозі. 2012. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_fi_2012_1_69
33. Олійник І.Д. Інтерпретація дитячої літератури: погляди –переклади– трансформації. Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. 2013. С. 343-346. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2013_36_107
34. Палькевич О. С. Сучасні аспекти вивчення пуризму як засобу нормалізації мови. 2014. С. 109-117. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumo_2014_22_20%282%29__20

- 35.Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи : навчальний посібник. 2006. С. 416
- 36.Пермілова А. В. Цензура як регламентатор творчої свободи перекладача. 2012. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2012_15_2_64
- 37.Подміногін В. Дихотомія перекладацьких стратегій очуження та одомашнення в історії європейського перекладу. 2010. С. 98-102
- 38.Полішко Н. Сучасні підходи до адаптації творів для дітей та їх видавнича реалізація. 2017. URL:
<https://cct.dp.ua/index.php/journal/article/view/113>
- 39.Потапова А.Є. Дитяча літератури: підходи та критерії перекладу. 2009. URL:
http://eprints.zu.edu.ua/4097/1/Vip_49_40.pdf (дата звернення: 05.05.2009).
- 40.Потапова А.Є. Відтворення стилістичних засобів у перекладі дитячої художньої літератури. 2011. С. 20
- 41.Псурцев Д. К проблеме перевода и интерпретации художественного текста: об одном критерии адекватности. 2002. С. 16-26
- 42.Ребрій О.В. Творчі виміри перекладу дитячої літератури. 2012. С. 89-94. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2012_4_2_17
- 43.Ребрій О.В. Сучасні концепції творчості у перекладі. 2012. С. 376
- 44.Рудницька Н.М. Антирелігійна адаптація російськомовних перекладів у СРСР. 2014. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2014_50%282%29__48
- 45.Сітко А., Струк І., Адекватність та еквівалентність у перекладі мовних особливостей. 2016. С. 122-126
- 46.Ткачук Т.І. Перекладацькі адаптивні стратегії у сучасній транслятології як механізм адекватної передачі комунікативно-прагматичного значення. 2016. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=26960.pdf>
- 47.Федорів У. Літературний канон і цензура: захист чи тиск.2008. С. 274-281. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/paradig_2008_3_21
- 48.Федотова О. Ідеологічне обмеження дитячої літератури в УСРР-УРСР. 2013. URL: [PDF] psu.ru

49. Шапошник О.М. До проблеми перекладудитячої літератури. 2011. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/Novfil_2011_45_71%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/Novfil_2011_45_71%20(1).pdf)
50. Янченко Ю. Адаптація художнього твору як різновид міжмовної інтерпретації (на матеріалі перекладу О. Тереха казки О. Уальда “The Happy Prince”. 2012. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_in_mov_2012_20%282%29__37
51. Cybelle S. S. The purification of violence and the translation of fairy tales. 2018. Access mode: https://www.researchgate.net/publication/328132574_The_purification_of_violence_and_the_translation_of_fairy_tales_A_Corpus-based_study
52. Gambier Y. Children’s literature and translation. Amsterdam: John Benjamins. 2010. 22–27 pp. Access mode: <https://benjamins.com/catalog/hts.1>
53. Landers, C.E. (2001). *Literal Translation: A Practical Guide*. Clevedon, Buffalo: Multilingual Matters. Access mode: <https://www.worldcat.org/title/literary-translation-a-practical-guide/oclc/47097351>
54. O’Connell, E. *Translating for Children*. 2006. P.15-24. Access mode: <https://www.worldcat.org/title/literary-translation-a-practical-guide/oclc/47097351>
55. Oittinen, Riita. *Translating for Children*. New York: Garland Publishing. 2000. P. 205. DOI:10.5007/6205. Access mode: http://wiredspace.wits.ac.za/bitstream/handle/10539/1570/Diss_D_Chap2.pdf?sequence=4&isAllowed=y
56. O’Sullivan E. *Comparative Children’s Literature*. Publications of the Modern Language Association of America. 2011. DOI:10.1632/pmla.2011.126.1.189 Access mode: https://www.researchgate.net/publication/324562173_Comparative_Children's_Literature
57. Salmani B. Cultural-context Adaptation in Translation of Children's Short Stories from English to Persian. *Theory and Practice in Language Studies*. Access mode: <https://www.academypublication.com/ojs/index.php/tpls/article/view/tpls0605965971/732>

58. Tabbert R. Approaches to the translation. Target 14:2 (2002), 303–351.
DOI:10.1075/target.14.2.06tab. Access mode:
<https://benjamins.com/catalog/target.14.2.06tab>
59. Klingberg G. Children's Fiction in the Hands of the Translators. 1986. 90 p.

Джерела матеріалу дослідження

60. Дефо Д. Робінзон Крузо. «Клуб сімейного дозвілля», 2011. С. 157.
61. Патерсон К. Міст у Терабітію. 2020. С. 176
62. Свіфт Дж. Мандри Гуллівера. «Клуб сімейного дозвілля». 2011. С. 240.
63. Defoe D. Robinson Crusoe. Access mode: <http://www.learnlibrary.com/rob-crusoe/>
64. Paterson K. Bridge to Terabithia. Access mode:
https://onlinereadfreenovel.com/katherine-paterson/page,9,34112-bridge_to_terabithia.html
65. Swift J. Gulliver's Travels. Access mode:
<http://www.literaturepage.com/read/gulliverstravels.html>

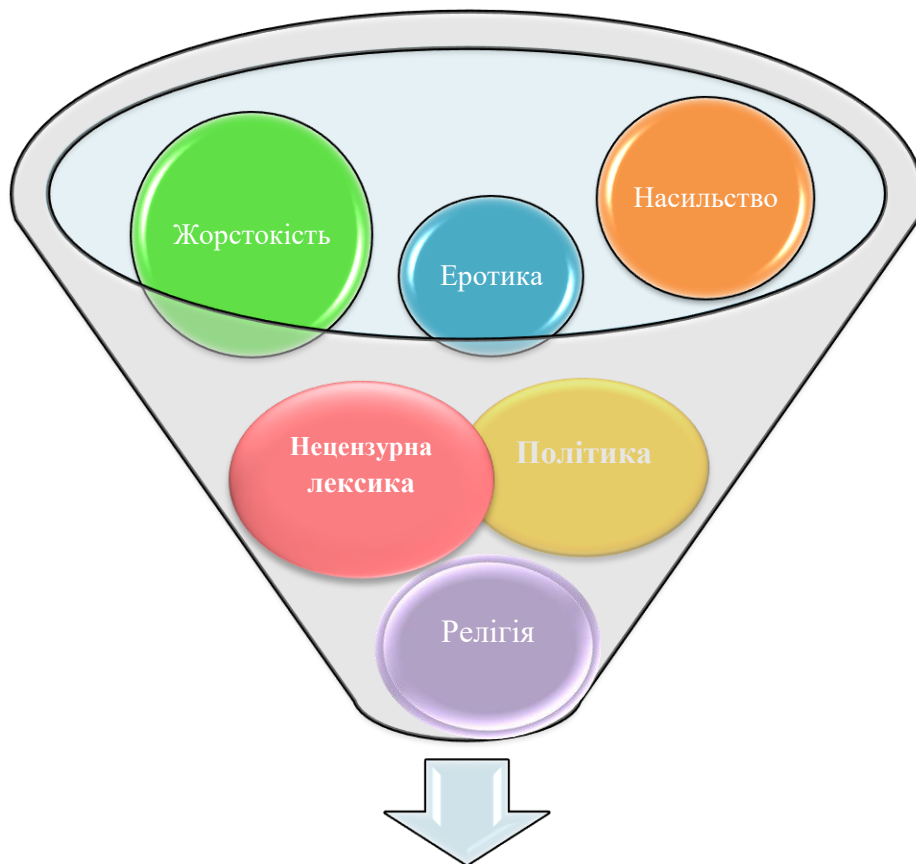
Довідкова література

66. Англійсько-український словник онлайн. URL:
https://www.lingvozone.com/main.jsp?do=dictionary&action=setlanguages&language_id_from=23&language_id_to=41&x=26&y=12
67. Андрусишин К. Українсько-Англійський словник. 1955.
68. Балла М. Англо-український словник: Близько 65000 слів. 1974. С. 663
69. Баранцев К. Англо-український фразеологічний словник: близько 30 000 фразеологічних виразів. 2005. С. 1056
70. Бусел В. Англо-український словник, українсько-англійський словник. / Близько 500 000 од. пер. 2010. С. 1568
71. Вербяний І. Англійсько-український словник. URL:
<https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/14791/file.pdf>

72. Гороть Є., Гончарук С., Малімон Л., Рогач О. Новий українсько-англійський словник. 2016. С. 700.
73. Гороть Є., Коцюк Л., Малімон Л., Павлюк А. Великий англо-український словник. 2011.
74. Гороть Є. Англо-український словник: більше 100 000 слів. 2006. С. 1700
75. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. 2012. URL:
<https://r.donnu.edu.ua/handle/123456789/250>
76. Крисін Л.П. Тлумачний словник іншомовних слів (Серія Бібліотека словників). 2005. – 944 с. – С.198.
77. Мартинюк А. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. 2011. С. 196. URL:
<http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/10763>
78. Пустовіт Л.О. Словник іншомовних слів . 2000. С. 1018.
79. Academic Dictionary. Access mode:
<https://translate.academic.ru/under%20pain%20of%20death/en/xx/>
80. Cambridge dictionary. Access mode:
<https://dictionary.cambridge.org/ru/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C/%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9/purification>
81. Ukrainian-English Dictionary. Access mode:
<http://www.cybermova.com/cgi-bin/oluaen.pl>
82. Multitran Dictionary. Access mode:
<https://www.multitran.com/m.exe?l1=1&l2=2&s=abortive+birth>

ДОДАТКИ

**Фактичні категорії застосування
пурифікації**

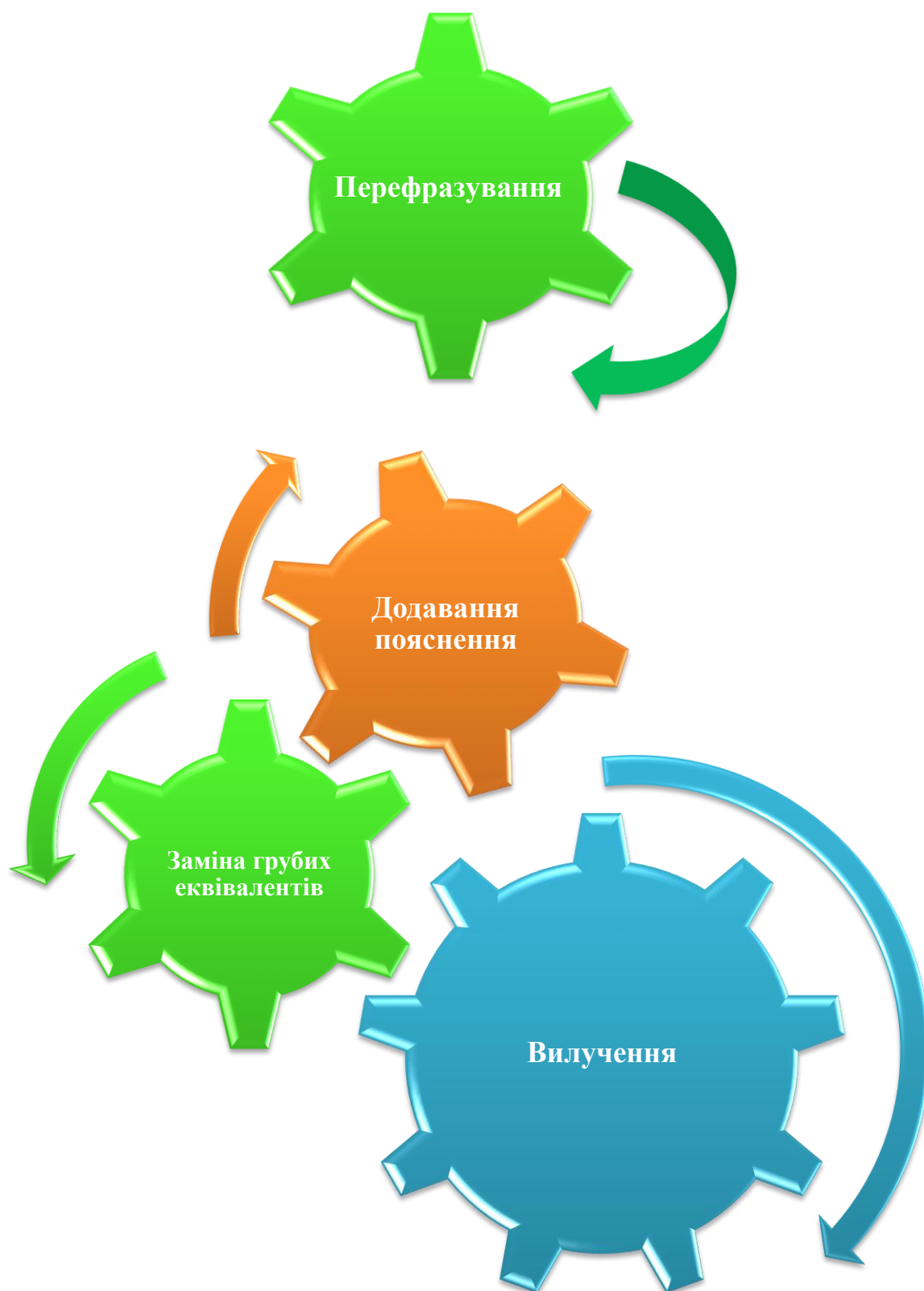
Пурифікація

Способи відтворення категорії «табу»
за І. Олійник

Способи відтворення категорії «табу»

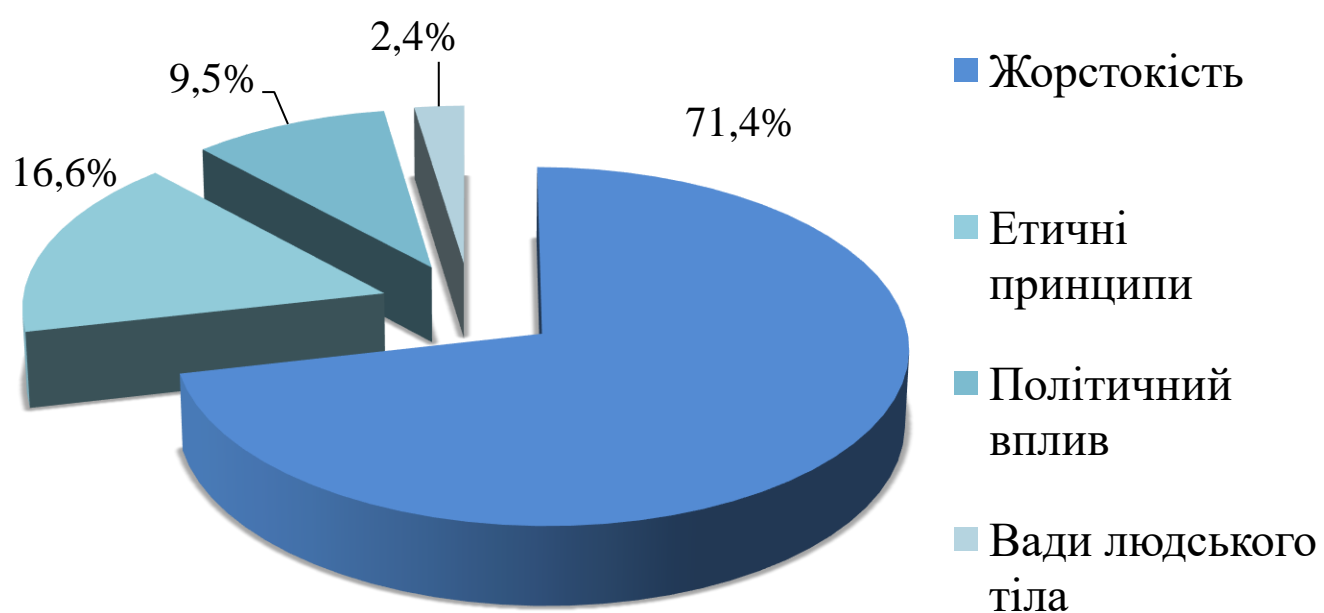
за Г. Клінгбергом

**Результати перекладацько-порівняльного
аналізу застосування пурифікації**

Оригінал	Переклад
<i>abortive birth</i>	<i>дитинча</i>
<i>upon pain of death</i>	<i>найсуворіше покарання</i>
<i>grow weak</i>	<i>почати худнути</i>
<i>liquor</i>	<i>наній</i>
<i>both of them dead</i>	<i>вирушили до кошачого раю</i>
<i>intending to kill a kid</i>	<i>привести козеня</i>
<i>bloody doings</i>	<i>кривавий бенкет</i>
<i>to dress a kid</i>	<i>приготувати м'ясну страву</i>
<i>being shot in the head</i>	<i>лишилися на місці</i>
<i>to shoot and kill a great many</i>	<i>почати справжню війну</i>
<i>decay and consume</i>	<i>згасне</i>
<i>by discharge of his urine</i>	<i>природні потреби</i>
<i>half a pint of brandy that I drank</i>	<i>ноги відмовлялися мені служити</i>
<i>their Sabbath</i>	<i>вихідний</i>
<i>I knocked it down with a stick</i>	<i>вдалося взяти одного в полон</i>
<i>to take up the dead rat with a pair of tongs, and throw it out of the window</i>	<i>прибрати сліди вчиненого мною побойща</i>
<i>which would soon make you tear your own flesh, and die in the utmost torture</i>	<i>дати вам із їжею отруту</i>
<i>frighted almost to death</i>	<i>стан погіршується</i>

**Кількісний аналіз категорій застосування
пурифікації у матеріалах дослідження**

Сучасні тенденції відтворення категорії табу

